

Naš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./STEVILKA 27

CELOVEC, DNE 9. JULIJA 1959

CENA 1.50 ŠILINGA

Nachstehend bringen wir vollinhaltlich einen geharnischten Artikel des international angesehenen Schweizer Blattes »Neue Zürcher Zeitung« vom 4. Juli 1959:

Neue Zürcher Zeitung

Der Nationalitätenkampf in Kärnten

Antwort an Dr. Weissmann

V. M. Im geistigen und politischen Leben Österreichs sind viele Strömungen am Werk, welche darauf hinarbeiten, dem Land und insbesondere seiner Hauptstadt Wien etwas von seiner früheren Bedeutung als Mittlerin und Brücke zwischen verschiedenen Völkern und Kulturen zurückzugeben. Man spricht von der »Austria mediatrix« und von der »Humanitas austriaca«, welche dank ihrem internationalen, von Ost und West, von Germanentum und Slawentum zugleich geprägten Inhalt berufen sei, in der künftigen »Heimat Europa« die bedeutsame Rolle eines vermittelnden Treffpunkts zu spielen. In einem gewissen Sinn könnte Österreich auch jetzt diese Funktion ausüben, da es auf seinem Territorium zwei wenn auch kleine slawische Minderheiten beherbergt — die 40.000 kroatischen Ansiedler im Burgenland und die rund 60.000 Menschen slowenischer Sprache in Südkärnten. Während die Burgenländer Kroaten als politischer Faktor kaum ins Gewicht fallen, kann man dies von den Kärntner Slowenen, die an den Grenzen Jugoslawiens leben, nicht sagen. Leider ist es nun Tatsache, daß es Österreich bisher nicht gelungen ist, sein Verhältnis zur slowenischen Sprachminderheit in Südkärnten im Geiste der »Austria mediatrix« und der »Humanitas austriaca« zu lösen. Vielmehr läßt sich seit der Unterzeichnung des Staatsvertrags im Jahre 1955 ein bedauerliches Wiederaufleben des alten Volkstumskampfes mit all seinen negativen Begleiterscheinungen feststellen.

Die Schuld für diese neuerliche Vergiftung der Verhältnisse im gemischtsprachigen Gebiet Südkärntens trifft in erster Linie die extremistischen deutschnationalen Organisationen, wie der von der »Kärntner Landsmannschaft« getragene »Kärntner Heimatdienst« und der aus der Nazizeit unrühmlich bekannte »Schulverein Südmärk«. Die beiden großen politischen Parteien Österreichs, insbesondere aber die Volkspartei, können sich nicht ganz vom Vorwurf freimachen, daß sie aus Rücksicht auf ihre Wahlchancen diesem Treiben un-tätig zugehört haben, obschon gerade die Ergebnisse der letzten Nationalratswahlen bewiesen haben, daß auch im Grenzland Kärnten mit nationalistischer Stimmungsmache im Stil des 19. Jahrhunderts nicht mehr viel herauszuholen ist. Trotzdem bleibt es bedauerlich, daß zu einem Zeitpunkt, da eine interessierte Propaganda die Mobilisierung panslawistischer Gefühle gegen einen angeblichen »deutschen Revanchismus« betreibt, in einem Winkel der westlichen Staatenwelt wieder von gewissen Kreisen die Devise »Hie Deutschtum — hie Slawentum« auf die Fahne geschrieben wird.

Die deutschen nationalen Organisationen Kärntens können offenbar aus ihrem von überholten romantischen Mythen bestimmten Gesichtswinkel nicht verstehen, daß man Minderheitenfragen nicht nur durch Unterdrückung der Eigenart des andern Volksteils, sondern auch nach liberalen und demokratischen Prinzipien im Sinne gegenseitiger Toleranz lösen kann. Die Vertreter dieser Vereinigungen pflegen auf jede Kritik an ihrem Treiben ebenso gereizt wie unsachlich zu reagieren. Sie verstehen es dabei mit einem gewissen Geschick, unter dem Deckmantel an sich liberaler und demokratischer Prinzipien zu operieren und diese dann in der Praxis in ihr Gegenteil zu verkehren. So verfechten sie in der Frage der Zugehörigkeit zur Minderheit das »Bekenntnisprinzip« und in der Schulfrage das »Elternrecht«. Ihre Kampagne gegen die Minorität aber führen sie hauptsächlich mit dem Argument, daß jedermann, der sich als Slowene bekennt, eo ipso ein jugoslawischer Irredentist und ein »Titokommunist« sei. Es braucht heute in Kärnten einen beträchtlichen Mut und eine wirtschaftlich gesicherte Position, um sich ohne Nachteile für sich und seine Familie als Slowene erklären zu können. Zahlreiche Slowenen sind heute nach einem rund fünfzigjährigen Nationali-

Še vedno brez vlade

Kancler Raab odložil mandat

Po ponovnem propadu pogajanj za sestavo nove vlade je ing. Raab, zvezni kancler in načelnik Avstrijske ljudske stranke (OeVP) v soglasju z glavnim odborom stranke, odložil mandat za sestavo vlade. Po seji glavnega odbora OeVP se je ing. Raab minuli torek podal k državnemu predsedniku dr. Schärfu in mu ta sklep sporočil. Dr. Schärf je ing. Raabovo odločitev vzel na znanje, vendar je ob tej priložnosti izrazil željo, da OeVP še naprej obdrži mesto kanclerja v novi vladi.

Osrednji odbor OeVP je obenem imenoval delegacijo treh svojih opolnomočenec, ki se je v sredo, dne 8. julija, podala k državnemu predsedniku, da se z njim posvetuje o nastalem položaju. Delegacijo so tvorili predsednik Bauernbunda bivši mi-

nister dr. Kraus, osrednji tajnik OeVP, dr. Maleta in solnograški deželni glavar dr. Klaus.

V dunajskih političnih krogih menijo, da je med temi tremi osebami morda tisti, ki naj prevzame poskuse za sestavo vlade tam, kjer je ing. Raab nehal.

Tudi vodstvo socialistične stranke se je posvetovalo o novem položaju in sklenilo, da pošlje posebno delegacijo, sestojajo iz strankinega načelnika dr. Pittermanna, poslanca Olaha in ministra Helmerja k državnemu predsedniku, da mu poda svoje stališče in poglede za rešitev sedanje vladne krize, ki je daljša in težja, kot vse druge po koncu vojne. — Po razgovoru z obojema delegacijama se bodo pogajanja za koalicijsko vladno nadaljevala še ta teden.

Rusi in Amerikanci se medsebojno obiskujejo

Kozlov pri Eisenhowerju . . .

Senzacija minulega tedna je bil obisk sovjetskega ministrskega podpredsednika Frola Kozlova, ki je prišel v New York, da ondi odpre sovjetsko tehnično razstavo. Prvič v zgodovini je potniško letalo preletelo naravnost brez vmesnega pristanka, pot iz Moskve v New York. Najmodernejše rusko potniško letalo na rekacijo »Tu-114« je to pot preko polovice zemeljske oble opravilo v 11 urah in šestih minutah. To letalo lahko sprejme do 120 potnikov. Leti z brzino 700 km na uro.

Pozdravit je prišel Kozlov sam predsednik Eisenhower. Prva reč, ki so sovjetskemu gostu Amerikanci pokazali je bila atomska podmornica, zadnja beseda ameriške tehnike.

Pravi, da je Kozlov predviden za naslednika Hruščeva, ki je v zadnjem času menda bolehen. Trpi baje na previsokem krvnem pritisku. Po dobrih izkušnjah, ki jih je za Sovjete pred meseci prineslo potovanje drugega podpredsednika sovjetske

vlade Mikojana, so sedaj poslali tja še Kozlova, od katerega pričakujejo še več uspeha. Mikojan ima tipični obraz in pojavo armenskega trgovca, dočim označuje Kozlova dobrodušno lice ruskega mužika, čeprav mora biti prav tako zviti kot njegov armenski kolega, kajti borba za oblast v Kremlju je najtežja in najnevarnejša na svetu, ter zahteva železne živce. V Washingtonu sta se Kozlov in Eisenhower razgovarjala za zaprtimi vrati. O čem sta se pogovarjala, se ni moglo zvedeti, vendar ni težko uganiti. Ne Amerika in ne Sovjetska zveza nočeta vojne, pač pa poskušata ena drugo za zeleno mizo okoli prinesiti. Dolej pa se še nobeni ni prav posrečilo, zato uživa svet še mir.

. . . ameriški guvernerji pri Hruščevu

Sovjetski ministrski predsednik Hruščev je sprejel minuli teden sedem ameriških guvernerjev (deželnih glavarjev), ki se nahajajo na študijskem potovanju po Sovjetski zvezi.

zählungsergebnissen, die in erster Linie der bewußt betriebenen Umdeutung des altösterreichischen Kriteriums der »Umgangssprache« in ein nationales Bekenntnis zuzuschreiben sind, wurden in einer Zuschrift vorgebracht, die der Kärntner Abgeordnete Dr. Weissmann (OeVP) an die Redaktion der »NZZ« richtete und die in Nr. 1420 vom 9. Mai 1959 (Fernaussgabe Nr. 127) veröffentlicht wurde. Dr. Weissmann nahm dabei gegen einen Bericht des Mitarbeiters der »NZZ« (Nr. 1176 vom 18. April, Fernausgabe Nr. 108) Stellung, der, ausgehend von einer Erklärung des jugoslawischen Außenministers, die Auffassung Jugoslawiens und der slowenischen Organisationen Kärntens zur Erfüllung von Art. 7 des österreichischen Staatsvertrages darlegte, in dem die Rechte der Minderheiten festgelegt sind. Da Dr. Weissmann nicht bestreiten konnte, daß gewisse Forderungen des Staatsvertrages, zum Beispiel die Einführung der slowenischen Amtssprache im gemischtsprachigen Gebiet und die Anbringung von zweisprachigen Inschriften, nicht erfüllt wurden, griff er dafür andere Probleme auf, zum Beispiel wiederum den Streit um die Kärntner Schulverordnung aus dem Jahre 1945, durch die an 102 Schulen Südkärntens der sogenannte zweisprachige Unterricht eingeführt worden war. Er bezeichnet diese Verordnung als eine ungesetzliche, von der englischen Besatzungsmacht, die angeblich »gute Beziehungen zu Tito-Jugoslawien« unterhalten haben soll, erzwungene Regelung. Die Materialien über das Zustandekommen der Verordnung sprechen indessen eine etwas andere Sprache. Es handelte sich um einen Vorschlag, den der damalige christlich-demokratische Vertreter der Slowenen in der provisorischen Landesregierung, Dr. Tischler, eingebracht hatte und der damals von allen Fraktionen (Fortsetzung auf Seite 4)

Državna realna gimnazija za Slovence v Celovcu

Sprejemni izpiti

na Državni realni gimnaziji za Slovence so dne 13. julija 1959. Začetek je ob osmi uri dopoldne in sicer v poslopju Državne realke, Lerchenfeldgasse 22, Celovec, v drugem nadstropju. Vsi prijavljeni učenci morajo pred izpitom oddati spričevala, katera bodo dobili v soboto, dne 11. julija 1959 na svojih dosedanjih šolah.

Tudi učenci iz glavne šole, ki so javljeni za drugi razred, morajo ta dan opraviti predpisane izpite.

Ravnateljstvo.

- K R A T K E V E S T I -

Odvažnaja (Pogumna) in Snežinka sta prvi dve psički, ki sta poleteli v vesmirje in se živi vrnili nazaj. Kot poročajo iz Moskve, so ruski učenjaki dne 2. julija izstrelili v vesmirje raketo na srednje proge, v katere konici sta bili zaprti v posebnih kabinah obe psički, poleg tega pa še dva zajčka. Ko je raketa dosegla vesmirje, se je konica odločila od trupa in se vrnila proti zemlji. Po prihodu v gostejše zračne plasti se je odprlo posebno padalo, ki je zavrlo brzino padca, tako da so živalice prišle nepoškodovane na tla.

Generalu Remerju, ki je rešil Hitlerja leta 1944, ko je skupina častnikov izvedla nanj atentat, ki pa se je ponesrečil, ker je kljub eksploziji bombe »firer« ostal pri življenju, je sedaj najvišje vojaško disciplinsko sodišče v Zapadni Nemčiji odreklo »primernost za ponovno službeno namestitev«. Sedaj 46-letni generalmajor je v usodnem času bil poveljnik »stražnega polka Grossdeutschland« in poveljnik mesta Berlina, je bil edini višji častnik, ki je v kritičnih trenutkih po atentatu ostal zvest Hitlerju in odločilno pripomogel k temu, da je SS in Gestapo mogla udeležiti upor. Po vojni se je udeleževal tudi kot nacistični govornik in je zaradi tega moral odsedeti več let zapor. Sedaj pa je zaprosil za ponovno namestitev, ki pa mu je bila odklonjena. Pokojnine pa ves čas ni prejel, ker ima sicer dovolj drugih dogodkov.

Napačni cilj so obstreljevali italijanski topničarji pri manevrih v Furlaniji. Namesto na neki goli grič so njihove granate padale na vas Toppo, pri čemer je bilo porušeni več hiš, nekaj oseb pa ranjenih.

Poldorasli mladeniči so vdrlili v pravoslavne cerkve v Jeruzalemu in razgrajali. Šele policija, ki je naglo prihitela, jih je pregnala. Zadnje čase judovski »polkrepi« večkrat vdirajo na krščanska pokopališča in skrunijo grobove. Med drugim so poškodovali več grobov na pokopališču ameriške misijonske ustanove. Vlada je izdala navodilo učiteljem, da mladino bolj vzajajo k verski strpnosti in spoštovanju drugih veroizpovedi.

V Avstriji 1500 zobozdravnikov in 2500 dentistov skrbi glavnopoklicno za zdrave čeljusti prebivalstva; treba je pa prišteti še 200 zdravnikov, ki se pri bolniških blagajnah tudi bavijo s popravilnjem zob. Skupno je torej 4200 zobarjev v Avstriji, dočim jih je bilo pred 10 leti samo 3000.

27. otroka je rodila 48-letna kmetica Maria Cyr, ki s svojim 52-letnim možem obdeluje 160-hektarsko farmo (kmetijo) v pokrajini New Brunswick v Kanadi. 26. otroka je rodila pred petimi leti. Mati in novorojenček sta zdrava in se dobro počutita.

Politični teden

Po svetu . . .

V mednarodni politiki je nastalo neka-ko zatišje v pričakovanju druge runde velikega dvoboja za zeleno mizo med Vzhodom in Zahodom, ko se bodo sredi tega meseca zopet sestali štirje zunanji ministri velesil: Vel. Britanije, Francije, Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike, da navežejo nit razgovora o Berlinu in drugih evropskih zadevah; nit, ki je bila pretrgana pred tremi tedni, ko se je videlo, da vsak vztraja trmasto na svojem stališču. Vendar pa svet medtem ni miroval.

Nemčija ima novega državnega predsednika

V Berlinu so nemški volilni možje na skupni seji obeh domov nemškega parlamenta in drugih po ustavi za volitev predsednika upravičenih udeležencev izvolili naslednika dosedanjemu državnemu predsedniku dr. Heussu, ki so ga ne le Nemci, ampak tudi ves demokratični svet le z obžalovanjem spremili v sicer zasluženi pokoj. Prof. Heuss je združeval v sebi najboljše lastnosti nemškega naroda. Je temeljit znanstvenik, skromen in pošten in svobodoljubni človek, lastnosti, ki so povsod na svetu redke, med Nemci pa še prav posebno. Potem, ko se je Adenauer odločil, da ostane še naprej na političnem krmilu za padnonemške republike, je njegova stranka izbrala za kandidata doslej skoro neznanega 64-letnega Henrika Lübkeja, dosedanjega kmetijskega ministra v bonnski zvezni vladi. Izbrali so brez dvoma vrednega moža, kajti dve leti je pod Hitlerjem predsedel v zaporu. Po vojni pa se je kot kmetijski minister v rodni deželi Westfalija — Porenje bolj malo brigal za veliko politiko, pač pa je z veliko vztrajnostjo izvajal svoj takozvani »zeleni načrt«, s katerim je pomagal malemu in srednjemu nemškemu kmetu, da se uveljavi v modernem gospodarstvu, kljub temu, da so veleposestniki, ki imajo znaten vpliv v njegovi lastni stranki, bili zelo jezni nanj. Pač pa so njegovo delo odobraval socialisti, ki so v Zahodni Nemčiji v opoziciji. Takrat je to za Lübkeja pomenilo »skorajda »smrtni poljub«. Dobil je naziv »rdečkar« in ko so pred šestimi leti Adenauerju predlagali, da vzame Lübkeja, ki je bil dotlej kmetijski minister v deželni vladi za Westfalsko-Porenje, je ta šaljivo vzkliknil: »Saj imam že itak zadosti »rdečih« v vladi«. A kljub temu ga je vzel in korektno zadržal Lübkeja proti vsem mu je sedaj prineslo predsedniško mesto.

Posarje se je zopet vrnilo k Nemčiji

Brez fanfar in parad, kot leta 1935, ko je Hitler s svojimi elitnimi četami vko-rakal v Posarje, ampak z dolgimi »repovi« čakaajočih vlagateljev pred puliti bank, se je Posarje minuli teden zopet docela vrnilo v skupnost Nemčije. Politično zedinjenje je bilo proglašeno že pred časom, sedaj pa je bila izvršena tudi ekonomska priključitev. Dosedaj veljavne francoske franke so zamenjali za nemške marke. Prehod pa ni brez senčnih strani, in to so morali spoznati Posarčani sami, ko so sicer z veliko večino pod vplivom patriotskih gesel glasovali za priključitev. Zamenjali so namreč visoko razviti francoski sistem socialnega skrbstva (otroških doklad, dopustov in raznih drugih socialnih ugodnosti) v prid režima svobodne konkurence, ki vlada v Zahodni Nemčiji. In marsikateri mali človek je po natančnem obračunu in pretresanju dobrih in slabih strani moral priti do zaključka, da je socialno gospodarska varnost zanj več vredna, kot pa možnost svobodnega gospodarskega tekmovanja, v katerem po starem naravnem zakonu večji požre manjšega. Tudi posarske dame bodo odslej, zaradi carin, francoske parfume draže plačevale; na najslabšem pa bodo vinski bratci, kajti sladka francoska vina in izborni »cognak« sta se tudi hudo podražila. Mor-da bo marsikdo ob kozarcu nemške kislice v svojem brunnem nemškem srcu tiho vzdihnil »Vive la France« in si obliznil — sline.

Knežja poroka v Bruslju

Za vedro noto minulega tedna pa je poskrbel belgijski princ Albert, simpatični 25-letni brat kralja Baudoina, ki je sklenil življenjsko zvezo s čedno in prikupno italijansko princeso Paolo Ruffo di Calabria. V odprti kočiji sta se novoporočena peljala skozi spalir navdušenih množic po okrašenih ulicah Bruslja, glavnega mesta

Belgije, v stolnico, kjer ju je poročil nadškof kardinal de Roey. Princ je bil malo prej od mornariškega poročnika povišan za kapitana in se je prvokrat pokazal v blesteči paradni uniformi. Nevesta pa je bila vsa v belem, odeta v dragocen, dolg pajčolan iz bruselskih čipk. Ženinovi kolegi častniki so mu ob vходу v cerkev napravili živ obok s sabljami. Zaživela je stara lepa pravljica, kljub temu, da so se časi zelo spremenili. Princ Albert je med Belgijci izredno priljubljen in s to poroko se je kraljevska hiša med ljudstvom mnogo pridobila. Zaradi ponašanja odstopivšega kralja Leopolda, ženinovega očeta, ki med vojno ni hotel pobegniti iz države, ampak se je raje pustil zajeti po Nemcih, je namreč v povojnem času precej utrpela na ugledu. V svojem pozlačenem ujetništvu se je kralj, ki je bil vdovec, nanovo poročil z lepo meščansko Liliano de Rethy in tako je nastal rek: »Med tem ko je narod trpel, se je kralj ženil«. Svet je pač čuden: Leopoldu so poroko šteli v zlo, Albertu pa v dobro. Položaj se je pač spremenil in sicer na bolje. Ta poroka ima tudi svoj političen pomen, kajti gospodarsko zelo trdna Belgija je eden izmed stebrov Evropske gospodarske skupnosti in zato so njeni sosedi le veseli, da so Belgijci zadovoljni in vlada pri njih mir.

. . . in pri nas v Avstriji

Pogajanja so bila zelo trda

V sedmem tednu pogajanj je skozi oblake obojestranske nevolje, minuli teden vendarle zasijalo nekoliko žarkov sporazuma, ki so kazali na bližnjo razjasnitev našega političnega neba.

Nevolja je bila končno razumljiva, čeprav ne upravičljiva. Pri zadnjih volitvah so namreč volivci spet tako razdelili glasove, da nobena izmed obeh največjih volilnih strank — OeVP in SPOe — ne more sama vladati. Obe pa se zavedata, da bi bila povezava z rjavopobarvanimi svobodneži (FPOe) na dolgi rok za vsako izmed njih usodna. Povrh pa je med vodilnimi politiki obeh strank še le dovolj mož, ki so morali osebno skusiti rjavo nasilje. Zato pač ni kazalo drugega, kot da obe stranki zopet ležeta v skupno zakonsko posteljo koalicije, kot so to volivci želeli, čeprav je skupna odeja za enega prevelika, za oba pa prekratka. In to odejo — namreč oblast, sta minuli teden obe strani vlačili vsaka na svoj kraj, ne da bi pri tem kaj dosegli.

Noč ima svojo moč

Končno sta minuli petek delegaciji obeh strank sprevideli, da tako ne gre naprej in tako so se pojavili obrisi kompromisa. Sposobnost za kompromise velja sploh za avstrijsko čednost, vendar se v tem primeru ni mogla uveljaviti.

Tako je naslednja sobota že pokazala, da še natezanja ni konec. Prejšnji večer so namreč pogajanja trajala pozno v noč in ob

„Neue Zürcher Zeitung“ zopet o koroških Slovencih

„Neue Zürcher Zeitung“ je znova posvetila obširen članek koroškemu vprašanju. Spisal ga je stalni sotrudnik tega velikega in mednarodni ugled uživajočega lista g. Fr. Lovrenc. Med drugim pravi:

»Po izkušnjah, ki jih imajo južnokoroški Slovenci s ponemčevalnimi metodami nemških nacionalistov, od njih pač ni pričakovati, da bi imeli zaupanje v lepo zve-neča določila o svobodnem odločevanju v šolskem zakonu za narodne manjšine. Koroški Slovenci dobro vedo, da bodo politično in gospodarsko močno stoječi koroški Nemci z vsemi možnimi sredstvi poskušali vplivati na »svobodno odločevanje staršev«. Edini izhod iz tega je, da bi v jezikovno mešanih krajih pustili, da bi se otroci učili obeh jezikov, kajti to je edini način, da bi se vsi Slovenci lahko učili v materinskem jeziku. Ko so v jezikovno mešanih krajih uvedli slovenski pouk za nemško govorečo mladino, bi bili lahko njihovi starši odgovorili: »Poslušajte, vi Slovenci, to res nima nobenega smisla, da se morajo naši otroci, ki imajo svetovni jezik za materinski jezik, še učiti vašega malega slovenskega jezika. Slovenščina je sicer deželni jezik, toda je vseeno malo nepraktično, da bi se morali z njo ukvarjati«. To bi Slovenci razumeli. Toda koroški Nemci niso tako govorili. Ne, oni so bili že ogorčeni, da bi jim mogli sveto-

zaključku niso napravili skupnega zapisnika, ker so delegati OeVP izjavili, da so trudni in zaspani. Tudi socialistom se ni godilo bolje, kajti nekdanjo utrjenost za bedenje na straži po tovarnah proti stavko-kazom so spričo dolgega sedenja na mehkih stolčkih oblasti izgubili, zato so radi pristali na OeVP-jevski predlog. Obojni so šli spat, drugi dan pa so se — po starem reku, da ima noč svojo moč — zbudili osveženi in zopet bojevit. Tako sta obe stranki potem prejšnji dan sklenjene sporazume po svoje razlagali, sestava vlade pa se je znova zavlekla.

Po petkovem sporazumu bi naj bila oblast skorajda natančno po polovici razdeljena na obe stranki, in sicer tako, da bi Kamitz ostal finančni minister, vendar bi bila njegova oblast glede podržavljenih bank nekoliko omejena, to se pravi pripadalo bi mu samo vodstvo rednih tekočih poslov, dočim bi najvažnejše načelne zadeve bile podvržene celotni vladi, to se pravi koaliciji. Po drugi strani bi pa ohranil vso davčno oblast, med drugim tudi oblast odpustiti davčne zaostanke. Tako bi v glavnem bilo ustrezno želji OeVP-jevskih gospodarskih krogov po nadaljevanju Kamitzovega finančnega kurza, kar je prav za vse, po drugi strani pa bi se industriji z zaupanjem mogli obračati nanj s prošnjami za davčne »odpustke«. Socialisti bi pa dobili v svoje roke podržavljeno industrijo, ki bi bila v okviru posebne holding-družbe podrejena glede tekočih poslov zveznemu podkanclerju dr. Pittermannu, dočim bi tudi tukaj bistvene pravice pripadale celotni zvezni vladi. Poleg tega pa bi socialisti dobili še zunanje-ga ministra.

Po seji, h kateri so bili z obeh strani pritegnjeni tudi pravni izvedenci, za OeVP dr. Tzöbl in za SPOe dr. Broda, je prišlo do ponovnega razdora, medtem ko so dunajski listi že kolportirali razne »iz zaupnih virov« dobljene vladne liste.

Morda nove volitve?

Izgleda, da so socialisti znatno povečali svoje zahteve in sicer ne toliko v raznih velikih zadevah, ampak v številnih manjših, ki bi pa vse skupaj toliko nanesle, da bi praktično oni imeli vladno v rokah, formalno bi pa imela njeno predsedstvo in zanj odgovarjala OeVP. Tako bi naj bila razširjena oblast podkanclerja dr. Pittermanna na vse zadeve glede podržavljenih podjetij, nadalje bi naj bile povečane kompetence bodočega socialističnega zunanje-ga ministra na račun trgovinskega in obrambnega ministrstva, ki bi naj ostali v rokah OeVP. Po končani seji sta poročevalski agenciji obeh strank izdali ostre napade ena na drugo, kancler Raab pa je sklical za torek sejo načelstva OeVP in mu predložil sklep, da on vrne državnemu predsedniku mandat za sestavo vlade. Sklep je bil sprejet.

Smo torej zopet tam, kjer smo bili pred osmimi tedni, ako se v zadnjem trenutku kaj ne obrne. Glasovi o novih volitvah postajajo vedno močnejši.

SLOVENC

doma in po svetu

40 let slovenske univerze

Bilo je dne 30. junija 1919, ko je vlada SHS v Beogradu pod predsedstvom podpredsednika dr. Antona Korošca sprejela osnutek zakona o ustanovitvi univerze s petimi fakultetami v Ljubljani. Parlament ga je že naslednji dan sprejel, v uradnem listu pa je bil novi zakon objavljen 23. avgusta 1919. S tem je bila kronana z uspehom stoletna borba slovenskega naroda. Istočasno so bili imenovani prvi redni univerzitetni profesorji. Povečini so že prej učili na raznih univerzah bivše habsburške monarhije. Čeprav bi lahko ostali naprej na svojih mestih, so se vsi odzvali klicu svojega naroda. Oni so potem bili stebri nove najvišje slovenske učne ustanove in bistveno pripomogli k njenemu razvoju v mednarodno priznano in spoštovano visoko šolo. Bili so to: na teološki fakulteti: dr. Aleš in dr. France Ušeničnik ter dr. Fran Zore; na pravni fakulteti: dr. Ivan Zolger, dr. Leonid Pitamic, dr. Bogomil Vošnjak; na filozofski: dr. Josip Plemelj, dr. Rajko Nahtigal, dr. Fran Ramovš in dr. Ivan Prijatelj; na tehnični: dr. Rihard Zupančič, dr. Karl Hinterlechner, dr. Maks Samec, dr. inž. Milan Vidmar, dr. Marij Rebek; na medicinski pa: dr. Albert Botteri in dr. Alfred Šerko. Za prvega rektorja je bil izvoljen dr. Josip Plemelj, bivši profesor dunajske univerze.

V štirih desetletjih je slovenska univerza vzgojila številne generacije izobraženstva, ki je preje-lo visoko strokovno znanje, obenem pa ljubezen do naroda od svojih učiteljev, ki je njih same iz dobro plačanih in uglednih mest v tujini privedla domov. Danes ima univerza v Ljubljani 7 fakultet in nad 8.000 slušateljev, med katerimi je precej tujcev.

„Um ti je dan . . .“

V ljudski šoli na Bregu, tržaški vasi nad Trstom, menda kar mrgoli bistrih glav. Padovanski vele-sejem, največji v Italiji za kmetijstvo in kmetijske stroje, je razpisal tekmovanje za vse šolarje v Italiji. Od več desetstisoč odgovorov iz šol od Trbiža in Trsta pa do Sicilije in Sardinije je komisija izbrala 32 sestavkov. Njihovi mladi avtorji so bili povabljeni na velesejem s plačano vožnjo in bivanjem, obenem pa je bila podeljena vsakemu lepa nagrada. Med nagradenci so bili trije šolarji iz Tržaškega, en Italijan in dva Slovenci, oba iz ljudske šole na Bregu. Sta to Boris Krmec iz 5. razreda in Oskar Salvi iz 4. razreda. V Padovi sta lahko jedla slaščice, kolikor jima je srce poželelo, fotografirali so ju nešteto krat in časopisi so o njiju in ostalih nagradencih obširno pisali. Domov sta se vrnila še z lepima nagradama, eden je dobil novo harmoniko z 32 bas, drugi pa fotografski aparat. Pa tudi v lanskem letu je v spisnem tekmovanju o naravoslovju učenka iste šole Majda Mahnič posekala s spisom o drevju vse svoje slovenske in italijanske sovrstnike na Tržaškem.

Ljubljansko gledališče je gostovalo v Trstu

Mestno gledališče iz Ljubljane je minuli mesec gostovalo v Trstu z veseloigro dalmatinskega renesančnega komediografa Marina Držiča „Tripče de Utolče“. Nastala je v Dubrovniku v času, ko je naš slovenski Primož Trubar pisal prve slovenske knjige. Spada med prva pomembnejša dela hrvaške književnosti, ki je kasneje prav v svobodnem mestu Dubrovniku, vrstniku in tekmeu slavnih Benetk, z Gunduličem dosegla svoj višek. Ljubljanski igralci so pod vodstvom režiserja Jožeta Tirana z igro doživeli v Trstu lep uspeh.

70-letnica skladatelja Ivana Grbca

Konec junija je slavil 70. rojstni dan Ivan Grbec. Bil je učitelj, pevec in pevovodja, pa tudi pesni je skladal. Med njegove najbolj znane ustvaritve spada opereta „Planinska roža“.

Če bi Nemci zopet dobili oblast v Evropi. Toda kopje bi bilo čisto lahko obrniti in sprožiti verižno akcijo v nasprotno smer. Če bi koroški Slovenci uživali polno politično in narodno avtonomijo, bi bili močna privlačna sila ne samo za Slovence in ostale Jugoslovane, ampak tudi za Čehe in tudi za številne druge Slované, ki bi videli, kako zelo so se Nemci spremenili, odkar živijo v demokraciji in kako lepo si lahko uredi sami svoje življenje v Evropi brez komunističnih varuhov.

Koroški Nemci in Avstrijci bi na ta način mogli veliko storiti za demokracijo in evropsko misel. Prvi korak k temu bi bil, da bi koroškim nemškim nacionalistom dopovedali, da so Slovenci tudi ljudje, ki jih je treba spoštovati, kakor tudi njihov jezik, pa čeprav pripadajo samo malemu narodu“.

Atomski znanstveniki! Vzhoda in Zapada v Badenu

ATOMSKO BOMBO SO ZNALI NAREEDITI, s sveta spraviti je pa ne znajo

V Badenu pri Dunaju, znanem zdravilišču za srčne bolezni, se je v sanatoriju, ki pa je obenem luksuzni hotel „Esplanade“, zaključila konferenca ustanove „Pugwash“. Ta zbira vsako leto znanstvenike vsega sveta na razgovore o perečih znanstvenih vprašanjih. Na letošnjem zasedanju so razpravljali o nevarnostih atomskega oboroževanja.

V elegantnih prostorih »Esplanade« se je zbralo 25 najvidnejših znanstvenikov ter vojaških izvedencev. Njihovi razgovori so bili obdani z neprodarno tančico skrivnosti, kajti konferenca ni imela nobenega »referenta za tisk« in delegacije posameznih držav niso prirejevale nobenih »tiskovnih« konferenc. Čeprav je bil posvet privatnega značaja, so bile na dnevnem redu zadeve, ki prav ta čas tvorijo glavno točko posvetovanj »atomske konference« uradnih zastopnikov glavnih atomskih sil na svetu: Združenih držav, Velike Britanije in Francije. Uradno se pravzaprav sploh ne bi smelo vedeti, da se ta konferenca viši. Kljub vsej skrivnostnosti se je nekaj le zvedelo: uprava zdravilišča je namreč v sprememnem uradu nabila listo udeležencev, kot je pač v vsakem večjem hotelu navada, da je pri portirjevi loži lista hotelskih gostov.

V zimskem vrtu zdravilišča so vsak dan sedeli za okroglo mizo možje, ki so svojim državam pomagali izdelati atomsko bombo, sedaj so se posvetovali, kako bi odpravili njene strašne posledice in premostili nasprotstva med atomskimi velesilami.

Biološke nevarnosti atomske bombe (to je ogrožanja zdravja ljudi in živali) pravzaprav na tej konferenci ne igrajo posebne vloge, kajti spriči številnih že izvršenih eksplozij in trmastega nadaljevanja atomskih poskusov na vzhodu in zapadu te nevarnosti itak ni mogoče več odvrniti. Ostane samo še vprašanje, koliko ljudi bo v prihodnjih tridesetih letih umrlo zaradi škodljivih radioaktivnih žarčev, ki so posledica atomskih eksplozij. Vendar je to le še vprašanje števila. Tako znanstveniki počasi prihajajo do spoznanja, da uničenje obstoječih atomskih bomb v zalozah raznih držav ne bi na koncu koncev nič pomagalo, ker je danes že preveč ljudi na svetu, ki vedo, kako se atomske bombe izdelujejo. V kratkem se bo tudi Francija prijavila »atomskemu klubu treh velikih«, graciozno držeč v rokah atomsko bombo lastnega izdelka.

Gre torej samo za to, kako bi atomske bombe spravili pod nadzorstvo. Ker že atomskih bomb ni moč spraviti s sveta, bi pa radi na vsak način spravili s sveta vojno, kar je pa bolj težko kot kar koli drugega, kajti odkar svet stoji, se je človek iz enega ali drugega razloga boril proti sočloveku.

V Badenu je tudi igralnica. In v zadnjih dneh croupierji (nadzorniki posameznih igralnih miz rulete, kjer se je še vedno obdržal kot občevalni jezik francoščina, nekdanji jezik finih ljudi in s tem tudi ru-

letnih igralcev, dočim se danes okoli izgralnih miz gnetejo ameriški turisti, ki so doma le delavci in uradniki) nevoljno pravijo »Rien ne va plus«, »Vse gre narobe«, bi se reklo po domače in ta izrek je pogosto slišati v raznih jezikih tudi pri razgovorih atomskih znanstvenikov v zimskem vrtu.

Neki novinar se je naselil kot »pacient« v zdraviliškem hotelu, da se na tak način približa atomskim znanstvenikom.

Zanimivi so udeleženci te konference. Med njimi je 61-letni Amerikane Sillard. Med Rusi je znameniti fizik Bogoljubov, eden izmed največjih strokovnjakov za atomsko vprašanja. Anglež Sir Watson-Watt je izumil med minulo vojno radar, ki je pomenil smrtno obsodbo za nemške podmornice. Iz Amerike je prišel profesor Rabinovič, ki vodi atomski oddelk na univerzi Illinois, sovjetski akademik Fedorov, glavni delegat na že omenjeni ženevski konferenci, si je utrgal toliko časa, da je prišel med svoje kolege, kajti s temi se bolje razume kot z diplomati v Ženevi.

Najznačilnejša osebnost med vsemi je profesor Sillard. On je bil tisti, ki je med minulo vojno skupno z znamenitim fizikom Einsteinom, pisal takratnemu ameri-

škemu predsedniku Rooseveltu tisto usodno pismo, ki je potem vodilo do sklepa ameriške vlade, da izdela prvo atomsko bombo. Ta je s padcem na Hirošimo in z blizu 100.000 žrtvami začela takozvani prosvetljeni »atomski vek«. Takoj po tem svojem največjem »uspehu« je vse svoje delo posvetil pojasnjevanju strašnih posledic atomske vojne. Pisal je pisma časopisom, naslavljal spomenice na odgovorne državnike sveta, na znanstvenih zborovanjih je zagovarjal potrebo ustavitve atomskega oboroževanja. Ob zaključku konference je pri slovesni predstavi opere »Tosca« na Dunaju sedel na desnici ruskega atomskega znanstvenika Pavličenk. Osebnosti oboje med znanstveniki z Zapada in Vzhoda so bili na tej konferenci precej dobri in nevezani. Tako je bilo moč videti sprehajati se Angleže z Rusi, Amerikance z Nemci, Amerikance z Angleži in tako dalje. Le kitajski profesor Chu Pei Juan se je držal ob strani. Vendar nikdar ni bil sam. Vselej je postarnega gospoda spremljal neki mladenič, ki se je izdajal za profesorjevega tajnika, pa je njegov obraz izdajal, da je policaj.

Znanstveniki iz Vzhoda in Zapada, ki so se kot zasebniki razgovarjali v Badenu, so bržkone odšli na svoje domove s težkim srcem, kajti tudi v Badenu ni bilo zdravila za najhujšo bolezen današnjega človeštva, medsebojno nezaupanje. Kljub temu pa bodo vlade le stežka preslišale glasove teh mož, ki so svojim državam dali v roke najučinkovitejše orožje, a jih sedaj svari pred strašnimi posledicami njegove uporabe, namreč da utegne atomsko vojna, katero bi bilo treba odpraviti, biti odpravljena šele — z atomsko vojno.

RUS — znanstveni svetovalec ameriškega predsednika

Ko so v mesecu oktobru 1957 v Rusiji izstrelili v vesirje Sputnika, prvo umetno luno, je spriči tega nepričakanega uspeha Rusov ves svet strmela. Posebno hudo je bila prizadeta Amerika, ki glede tega velja za najbolj napredno deželo na svetu in je tudi v resnici vodilna na mnogih področjih. Pod pritiskom javnega mnenja je ameriški državni predsednik Eisenhower imenoval za svojega posebnega svetovalca za znanost in tehnologijo dr. Jamesa Killiana, predsednika Tehnične visoke šole v Massachussets, enega izmed najbolj slovitih sodobnih ameriških znanstvenikov. Pomaga mu posvetovalni odbor najodločilnejših ameriških znanstvenikov in tehnikov.

Naloga posebnega znanstvenega svetovalca je, da usmerja vse tehnično-znanstveno delo glede raket in drugih projektov za vesirje ter o tem stalno poroča državnemu predsedniku. Poleg drugega mora skrbeti tudi za sodelovanje med posameznimi ustanovami, ki delujejo na tem področju. Končni cilj je doseči in prehiteti Sovjetsko zvezo na raketnem področju, na

drugih področjih pa, kjer ima Amerika še danes prvenstvo, pa skrbeti, da si to prednost ohrani tudi za naprej.

V mesecu maju pa je dr. Killian iz osebnih razlogov odstopil. Na njegovo mesto je bil imenovan dr. Jurij Bogdan Kistiakovski, profesor znamenite univerze Harvard. Po rodu je — Rus, kajti rodil se je leta 1900 v Kijevu v Ukrajini, kjer je njegov oče bil profesor za mednarodno pravo na tamošnji univerzi. Kot mladenič je prejel za orožje in se boril proti boljševikom kot tankovski vojak. Po zmagi boljševikov se je umaknil v Turčijo, kjer se je nekaj časa nahajal v begunskih taboriščih, nato pa je odšel v Berlin, kjer se je vpisal na univerzo in dosegel doktorat iz kemije. Bil je eden izmed najboljših učencev znamenitega nemškega kemika Bodensteina. Leta 1926 je prišel v Ameriko, kjer je nadaljeval znanstveno delo. Postal je profesor na univerzi Harvard in leta 1946 predstojnik njenega oddelka za kemijo.

Toda profesor Kistiakovski ni zgolj suhoparen učenjak, ampak ga odlikuje velik smisel za praktične reči. Njegovo spe-

Moderna beračija

Za zdaj imamo samo ta cilj,

da si nabavimo avtomobil.

Motorno kolo smo prodali.

V nedeljo smo doma ostali.

Nogometno tekmo smo po radiu poslušali.

Sinoči smo z boogi-woogiejem v kavarni klavrni teden končali.

Po navadi gre mati v kino.

Otrok pa bulji doma v kriminalni roman.

Oč — ako ne dela — gre na vino,

da je čez teden rezek in slabo naspan.

In vedno prihaja do njih

obupen, tih

dolgčas.

Val. Polanšek

cialno področje so razstreliva. Pred kratkim je neki njegov prijatelj profesor pri gradnji terase na svoji vili zvečer iz površnosti pustil mešalnik za beton poln tekoče mešanice. Ko je pozabljeni profesor zjutraj prišel na vrt, je bil beton v mešalniku že strjen. Kako ga očistiti? Prof. Kistiakovski mu je prišel na pomoč. Do pičice natančno je izračunal količino razstreliva, ki ga je treba uporabiti. In res je eksplozija pognala iz čistilnika beton, medtem ko je naprava sama ostala nepoškodovana.

Pa tudi ameriški vladi je s svojim znanjem večkrat pomagal iz zadrege. Takoj v začetku druge svetovne vojne je izdelal razstrelivo, ki je izgledalo na zunaj kot moka in ga je bilo moč speči v hlebec kruha, ne da bi bilo pri tem eksplozivno. Bilo je celo užitno. Cele tone take »moke« so potem tiho tapili v predele Azije, ki so bili zasedeni po Japoncih, kjer so jih odporniške čete uporabljale za sabotažne namene. S to »moko« in »hlebci« so spuščali v zrak tovarne, mostove, ladje, železniške proge.

Končno je bil prof. Kistiakovski tisti, ki je izdelal razstrelivo, ki je bilo uporabljeno za sprožitev atomske bombe. Atomsko eksplozija je možna šele pri zelo visoki vročini. Za doseg te temperature so uporabili poseben eksploziv prof. Kistiakovskega, ki je — podobno kot pri puški petelin — sprožil atomsko reakcijo ali eksplozijo.

Prof. Kistiakovski je tudi športnik, vendar ne za tekmovalstvo, ampak za osebno razvedrilo. Najljubši šport mu je smučanje. Toda lani, ko se je spustil po neki znani smuški progi v dolino, se je njegov polet končal z zlomljeno nogo. Vendar je bil 57-letni mož kmalu zopet na nogah.

Lani je bil eden izmed 3-članske komisije Združenih držav, ki se je na konferenci v Ženevi posvetovala o preprečitvi nenadnih atomskih napadov — s sovjetskimi strokovnjaki.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Kakor iz povedanega lahko razvidimo, je pomenjala ta, poltretji mesec trajajoča francoska zasedba Koroške za deželo izredno hud udarec. Že prehranjevanje in prevoz ruskih čet in vojnega zbora francoskih emigrantov v teku prejšnje vojne sta (brez stroškov za njih nastanitev) stala Koroško najmanj 50.000 gld, a stroški za sovrane čete so znašali okoli poldrug milijon, v vojni l. 1805—1806. je pa morala Koroška prehranjevati skupno 77.218 mož in 33.873 konj. Če računamo k tem stroškom še dajatve v gotovini in drugo povzročeno javno škodo, dobimo ogromno vsoto 1.427.276 gld, pri čemer pa še vedno ni všteta škoda, ki so jo trpeli zasebniki; kontribucijo v znesku 5 milij. frankov je pa seveda mogla plačati le država, ako se je hotela rešiti zasedbe. Njene hude posledice je občutila dežela še dolgo. Da pa v teku zasedbe. spriči pomanjkanja vsega v deželi ni prišlo še do hujših pretresov, je bila predvsem zasluga deželne upravne komisije pod spretnim in poštvalnim predsedstvom grofa Goessa. Zato je žela tudi splošno priznanje. Grof Goess je potem v naslednjih tednih sam prepotoval vso deželo, da se podrobno pouči o njenem stanju, a vsi naborni okraji so dobili naročilo, da sestavijo podrobna poročila o stanju v njih in o vseh tegobah, ki so jih zadele med sovražno okupacijo.

Ta vojna, v katero so čisto po nepotrebnem zapletli državo dvor in nesposobni vladajoči krogi, je spravila Avstrijo skoro na beraško palico. Vojne z revolucionar-

no Francijo so trajale z le majhnimi presledki že od l. 1792. in so državo do kraja izčrpale. V Porenju in ob Padu so še dolgo potem krožili skoro samo avstrijski srebrniki, dočim je bila doma še za papirnate bančne nakaznice trda. Vojne stroške so krili izprva iz prostovoljnih darov, nato so najemali posojila, končno so se pa morali zateči k prisilnim posojilom in to še celo v mirnem času, da so mogli napolniti vojaška skladišča ob glavnih prehodnih cestah. Že vojna l. 1797., ko niso zahtevali Francozi še nobenih vojnih kontribucij, je spravila Koroško zaradi prehranjevanja domačih in sovražnih čet v velike stiske, a država je morala dne l. VII. 1798. razpisati prisilno posojilo v znesku 30 odst. na vsako bančno obligacijo. Naslednje leto je bilo mogoče dobiti komaj še trikrakarske bakrene novce, dočim sta zlato in srebro čisto izginila iz javnega prometa in državo so preplavljale predvsem bančne nakaznice, ki so jih izdajale javne blagajne, a še te so začele že zgodaj izgubljati svojo imensko vrednost. Ko so l. 1800. ležala skoro vsa vojna bremena le na Avstriji in ji je dala Anglija komaj 2 milijona funtov, ni bilo drugega izhoda, kot zamenjati polnovredne konvencionalne novce za mnogo slabše srebrne (po 24, 12 in 6 krajc.) z močno primesjo bakra in so razen tega izdali še mnogo manjše bakrene novce po 6, 3 in 1 krajcar. Toda še ti srebrniki so hitro izginjali iz obtoka, radi česar so potem l. 1801-1802 razveljavili še te. Glede na to so izdali potem srebrne novce po 7 krajc. s še večjo primesjo bakra in ti so tvorili potem do l. 1805. poleg navedenih bakrenih novcev ter bančnih nakaznic edini »gotov denar« v obtoku.

Že vojne pred l. 1805. so spravile državne finance v nevzdržno stanje. Da bi te popravili, so naložili l. 1800. nov davek, nazvan »razredni davek« (Klassensteuer), ki so ga morali plačevati celo posli in dninarji in je vrgel na Ko-

roškem kakih 200.000 gld, a l. 1803, so mu dodali še osebni davek po 30 krajc. na glavo, razen tega so pa obdavčili z 10 odst. še vse obresti kapitalij, naloženih v javnih fondih, radi česar so izgubile potem take obligacije tudi po 20—25 odst. svoje vrednosti. Močno so povišali ceno žigosanega papirja in obdavčili nekatere luksuzne predmete. Glede na vse navedene činitele in na dejstvo, da je morala izčrpana Koroška uvažati znaten del živil z Ogrske, Kranjske, Štajerske in Hrvatske, je seveda jako narastla tudi draginja. Že proti koncu l. 1802. je stal v Celovcu 1 mernik (četrtak) pšenice 11 gld 7 krajc., mernik rži 8 gld 24 krajc., ajde 6 gld 45 krajc., kaše 11 gld 34 krajc., graha 9 gld 47 krajc., in fižola 8 gld 54 krajc., funt govedine 8 krajc., slanina 26 krajc., masti 31 krajc., riža 16 krajc., sladkorja 1 gld, kave 1 gld 18 krajc., 1 jajce 1½ krajc., bokal vina 36 krajc. in piva 6 krajc., a koruzo in krompir so tedaj šele komaj začeli saditi.

Ta tretja francoska okupacija je bila izmed vseh do tedanjih najhujša, čeprav je bila le kratka. Mirno lahko trdimo, da je trpelo pod njo naše slovensko prebivalstvo, živeče v bližini velikih prehodnih cest južne Koroške, precej več nego nemško v zapuščenih severnokoroških dolinah. Ne le da je imel naš slovenski kmet ves čas neposredno na glavi velike množine nasilnega domačega in tujega vojaštva, temveč je moral tudi prekomerno v blagu prispevati za preskrbo tega vojaštva in mu služiti v vprego, razen tega pa seveda nositi še vsa druga bremena (povišanje davkov, posledice draginje i. dr.). Kakor sem poudaril že spredaj, sta izzvala to nesrečo čisto brez potrebe le dunajski dvor in njegova nesposobna vlada, naše ljudstvo, ki ni imelo pri vodstvu države seveda nobene besede, je pa nosilo posledice ravnanja take nemške vlade. (Dalje prihodnjič)

KORTE

(Pogreb Plesniške matere)

V nedeljo, dne 28. junija smo položili k večnemu počitku plesniško mater, Marjeto Stern, ki je v 84-letu odšla po plačilo k Stvarniku. Veliko število pogrebcev iz Kort, Obirskega in drugih krajev, celo iz Sel onkraj Obirja, se je zbralo, da rajnico spremi na njeni zadnji poti. Pogrebne obrede je opravil č. g. Holmar z Obirskega, pevski zbor pa ji je zapel več pesmi po stari domači koroški navadi.

Legla je v grob vzgledna krščanska in slovenska mati. Na visoko gorsko kmetijo Plesniko je prišla iz Remšenika, iz pd. Savodenovega doma. Na Plesniki je bila možu zvesta družica ter mu podarila 10 otrok, od katerih šest še živi. Vse je lepo krščansko vzgojila. Časi, v katerih je živela niso bili lahki, posebno v korških hribih ne, ko še ni bilo nobene prave vozne poti in je pokojnica skozi dolga desetletja skoro vse, kar je bilo treba na dom, znosila na hrbtu na glavi ali na rokah. Pa še v starosti, ko je že upala, da bo mogla uživati zasluženi počitek, jo je dom znova poklical.

Nekaj misli za vvod k pesmarici

„MLADINA POJE“

Izdajo pesmarice za ljudske in glavne šole in gimnazije, deloma pa tudi že za predšolsko dobo, je narekovala potreba.

Pesem je bilo našemu narodu že od nekdaj ljuba spremljevalka ob veseljih in žalostnih dogodkih njegovega življenja. V urah veselja je ljudstvo s pesmijo dajalo duška svoji radosti; ob urah preizkušnje ga je pesem dvigala, tolažila in mu dajala pogum.

Otrok je svoje prve igre spremljal s pesmico; šolarji so pogosto pevaje sprejemali vase prve šolske nauke; odrasli so vsako pomembnejšo slavnost povzdigovali s pesmijo.

Odgovorni činitelji so skušali navdušenje za lepo pesem med mladino in med odraslim ljudstvom smotno vzdrževati in ga še dvigati. Tako je na primer A. M. Slomšek že v letu 1853 izdal v Celovcu prvo slovensko šolsko pesmarico pod naslovom: Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino.

Tako je bilo včasih; dandanes žal ni več tako. Pesem izginja iz življenja našega naroda. Kje so tihi pomladanski večeri, ob katerih je zaplavala mehka fantovska pesem preko vasi, se bližala in se zopet izgubljala nekje v daljavi? Kje so pesmi žanjic, plevic, mlatičev, koscev, vozničkov? Ni rečeno, da so že čisto izginile; ali se še tu in tam držijo, niso več organično povezane z ljudskim življenjem. Doleta jih je ista usoda kot naše narodne običaje, ki so bili prvotno ljudstvu svet obred, danes pa so se skoraj do malega vsi izrodili v smešne potvorbe. Mladina se ogreva za tuje, uvoženo blago, ki ga sliši v filmih in v radiu, čut za domačo pesem pa izginja. Poleg drugih okoliščin je tudi vojska kriva, da se je pretrgala vez doračajoče mladine z narodno pesmijo.

Pri nas na Koroškem

Najprej je umrla snaha, nato pa se je pred nekaj leti smrtno ponesrečil še sin-gospodar. Z izkušenimi nasveti je stala ob strani sedanjemu gospodarju, vnuku Petru, ter mu pomagala pri gospodarstvu velike kmetije. V posebno veselje pa je globokoverni ženi bil vnuk Ciril, ki se je odzval klicu Gospodovem, da postane duhovnik in sedaj študira bogoslovne vede na papeški univerzi v Rimu.

Naj ji bo lahka domača slovenska zemlja, na idilični božji njivici pri korški cerkvi, v okrilju šumečih gozdov v domačih gorah, med katerimi je prebila svoje življenje. Težko prizadeti družini pa izrekamo iskreno sožalje.

S tem namenom, pa seveda ustrezajoč predpisom in sploh potrebam ljudskih in drugih šol in otroške duše, je uredniški odbor sestavil to pesmarico. V njej je lepo število narodnih ali vsaj v narodnem duhu zloženih pesmi. Te delajo v prvih letih podlago pevskemu pouku.

Pesmi, pri katerih je bilo to le mogoče, so postavljene vse v dvoglasje. To zato, da si učenci že takoj v začetku izostrijo posluš za dvoglasno in pozneje za večglasno petje, ki je lastno našemu narodu. Da ne bo imel učitelj z učenci težav, sloni to dvoglasje večinoma na tercni in sekstni postopih.

Lahko pa učitelj drugi glas spremlja z violino, kar bo pouk petja še bolj poživilo. Če pa želi učitelj dvoglasno postavljeno pesem peti enoglasno, naj jo postavi otroškim glasovom primerno nižje. Da se otroški glasovi s kričanjem ne kvarijo, je vedno bolje vzeti nekoliko nižje lege.

Pesmi, ki so v pesmarici, so razvrščene po tonskem obsegu od treh do deset tonov. Učitelj naj jih izbira z ozirom na letne čase, starostno dobo in glasovno zmogljivost učencev.

Tehnični podatki

Prvi del obsega 53 pesmi (pesmi od tritonskega do osemtonskega obsega). Je kartoniran s papirjem za umetniški tisk. S petbarvnih platnic prvega dela pozdravljajo otroci, ki nabirajo zrelo sadje.

Drugi del izide v 14 dneh. Obsega 43 pesmi z devettonovskim in desettonovskim obsegom ter tro- in večglasne pesmi in nekaj kanonov. Drugi del je enako kartoniran kot prvi del. Na platnicah drugega dela so upodobljene po motivu narodne pesmi tri ptičice, ki so morje obletele.

Skupna pesmarica izide v 14 dneh in bo združevala oba dela. Vezana bo v polplatno. Na platnicah skupne pesmarice so upodobljene enako kot na drugem delu tri ptičice. Vsebovala bo tudi nekaj strani teorije za pevski pouk.

Izdajateljji vabijo predvsem šolsko mladino in učitelje, za katere je pesmarica namenjena, pa tudi vse zbore in ljubitelje naše pesmi, da naročijo to reprezentativno pesmarico.

Za uredniški odbor:

Rudi Vouk.

Lep nastop četrtošolcev slovenske gimnazije v Celovcu

Minulo nedeljo so dijaki 4. razreda Državne gimnazije za Slovence v Kolpingovi dvorani v Celovcu podali igro Jake Spicarja v petih dejanjih »Drabosenjak«.

Prvič so nastopili v igri naši mladi študentje, obenem pa je bila to tudi krstna predstava tega Spicarjevega dela. Povedlo nas je za več kot 100 let nazaj v življenje slovenskega rodu na Koroškem. Divjale so takrat po vsej Evropi hude vojne, kajti mogočni cesar Francozov Napoleon, si je hotel podvreči vso Evropo. Tudi Koroški vojna ni prizanesla. Naše priprosto ljudstvo je bilo samo sebi prepuščeno in se ga je ta ali ona gosposka spomnila samo kadar je zahtevala od njega davke ali druge dajatve, pa tudi takrat, kadar mu je hotela na prste stopiti, da ostane pokoren in ponižen. V tej dobi je kmet samouk Andra Drabosenjak, ki se je sam naučil slovensko in nemško brati, začel delati rajme in pisati igre v slovenskem jeziku za svoje ljudstvo, ki takrat v ogromni večini ni znalo ne brati in ne pisati, da ga prosvetli in mu pokaže pot v nove čase. Težka je bila življenjska usoda tega prvega slovenskega kulturnega delavca med kmečkim ljudstvom na Koroškem. Drabosenjak je iz svojega naravnega talenta in z lastno pridnostjo pridobil znanja in obilno dajal drugim, dajal samega sebe.

Naši mladi študentje so se zares potrudili, da nam verno pokažejo Drabosenjaka, »pavra v Korotanec«, pri njegovem življenju in delu v okviru družinske ter vaške skupnosti. Dobro so se naučili svoje vloge in med njimi jih je precej, ki so obdarjeni z resničnim talentom za oder in za igranje. To je božji dar, ki ga je treba gojiti, sebi in narodu v prid in Bogu v čast. Saj je tudi Drabosenjak to in ono »ušpičil« v svojem življenju, toda višek njegovega dela je bil »Pasijon ali Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa.« Kratke besede, ki so mu privrele iz srca: pričajo, kako bridka je bila njegova življenjska usoda med tridimi ljudmi. »Ko so Trije Modri iskali Jezusa, ga niso našli pri ljudeh, ampak v hlevu, pri živini.« In vendar je prav zaradi svojega dela v trpljenju Drabosenjak dosegel nesmrtnost. To je nauk za mladino: Nobena žrtev ni zastonj!

Nedeljska prireditev je tvorila lep zaključek letošnjega prosvetnega dela na gimnaziji, pri čem je treba posebno upoštevati težavne razmere, v katerih je bilo izvršeno. Pohvala gre idealnim mladim dijakom in dijakinjam, pa tudi njihovim očetovsko dobrim in požrtvovalnim vzgojiteljem.

Der Nationalitätenkampf in Kärnten

(Schluß von Seite I)

tionen des Landtages gutgeheißen wurde. Der heute noch im Amt stehende Landesamtsdirektor Dr. Nowole leitete am 3. August 1945 die Vorlage an die Fraktionen mit der Bemerkung weiter, daß ihm die Anregungen Dr. Tischlers „grundsätzlich richtig und akzeptabel“ schienen und daß es für Kärnten nur ein Vorteil sein könne, wenn einem Teil seiner Bewohner der Weg zu einer slawischen Sprache geöffnet würde. Der frühere österreichische Außenminister Dr. Gruber bezeichnete während seiner Amtszeit vor mehreren internationalen Konferenzen die Kärntner Schulverordnung als eine „vorbildliche Lösung“ der Minderheitenfrage und warb damit für Oesterreich nicht wenige Sympathien. Es ist keine geringe Zumutung, wenn Dr. Weissmann von einem objektiven Beobachter verlangt, diese Tatsachen und Erklärungen plötzlich als nicht existierend zu betrachten.

Die Kärntner Schulverordnung von 1945 stand auf dem Boden des an objektive Kriterien gebundenen Territorialprinzips, also des gleichen Prinzips, das später der Staatsvertrag mit der Zulassung des Slowenischen als Amts- und Gerichtssprache und mit der Forderung nach zweisprachigen Inschriften im gemischtsprachigen Gebiet verwirklichte. Wahrscheinlich wurde die Schulverordnung nur deshalb nicht ausdrücklich in den Staatsvertrag aufgenommen, weil man sie als ein bereits verwirklichtes Postulat betrachtete. Es lag ihr der Gedanke zugrunde, daß im gemischtsprachigen

gen Gebiet der Zwang zum nationalen Bekenntnis, damit der Volkstumskampf und insbesondere das alljährlich wiederkehrende Ringen um jedes einzelne Schulkind aufgehoben und durch das gleichberechtigte, friedliche Zusammenleben der beiden Nationalitäten in einem ungeteilten österreichischen Kärnten abgelöst werden sollte. Beim Erlaß der Verordnung berief man sich ausdrücklich auf das „Vorbild einiger Schweizer Kantone“ („Neue Zeit“ vom 11. November 1945), und zwar durchaus zu Recht, denn auch in der Schweiz gilt bekanntlich in der Nationalitätenfrage das Territorialprinzip. Es ist deshalb verständlich, wenn eine liberale Schweizer Zeitung sich dagegen verwahren muß, daß der Schweiz abgeschaut und alleseits als liberal und demokratisch empfundene Regelungen als eine „Vergewaltigung der Mehrheit durch die Minderheit“ bezeichnet werden. Man kann hier nur an das von Außenminister Figl auf Südtirol angewandte Wort erinnern, daß für eine Minderheit die Gleichberechtigung nicht genüge, daß ihr vielmehr ein erhöhter Schutz gewährt werden müsse.

Es ist übrigens nicht richtig, wenn Dr. Weissmann behauptet, daß unter dem Regime der zweisprachigen Schule jeder Unterrichtsgegenstand je eine halbe Stunde auf deutsch und eine halbe auf slowenisch gelehrt werden mußte. In Wirklichkeit wollte auch die zweisprachige Schule die Schüler vor allem zum Gebrauch der deutschen Sprache führen. Wirklich zweisprachiger Unterricht wurde nur in den ersten drei Klassen erteilt. In der vierten Klasse wurde der slowenische Unterricht auf vier und in den folgenden Klassen sogar auf drei Wochenstunden reduziert. Die zweisprachige Schule

war somit nicht einmal so sehr verschieden von der traditionellen „bilingualistischen“ Schule der Monarchie, außer daß im Zeichen der Gleichberechtigung auch von den deutschsprachigen Schülern die Beherrschung der Grundbegriffe des Slowenischen gefordert wurde. Mit gutem Willen wäre es durchaus möglich gewesen, gewisse Unzukömmlichkeiten der Verordnung und vor allem deren zu weit gesteckten Geltungsbereich zu korrigieren — aber leider fehlte dieser gute Wille. So kam es im vergangenen Herbst zu den bekannten Schulstreiks „empörter Kärntner Eltern“ gegen den „slowenischen Zwangsunterricht“. Der Berichterstatter hat dem ersten dieser Streiks in Bleiburg beigewohnt. Er wurde angeführt — von einem zugewanderten Sudetendeutschen.

Dr. Weissmann stößt sich sodann an der Feststellung, daß die lokalen Verhältnisse in Kärnten in bezug auf die Minderheit in vielem zu wünschen übrig ließen. Wenn Dr. Weissmann es als „befriedigend“ betrachtet, daß eine slowenische Inschrift in Südkärnten fast regelmäßig schon in der ersten oder zweiten Nacht nach ihrer Anbringung heruntergeschlagen oder überschmiert wird, daß ferner die Täter solcher Akte regelmäßig nur dann eruiert werden können, wenn der Inhaber diese Inschrift, wie dies beispielsweise ein Gastwirt in Bleiburg tat, mit einer hohen Prämie versichert hat, und daß selbst slowenische Gefallenendekmalen ungestraft in die Luft gesprengt werden können — dann kann man nur eine tiefe Divergenz der Auffassungen über das Wort „befriedigend“ feststellen. Das gleiche gilt auch für die Tatsache, daß heute Schulkinder, deren Eltern auf dem

staatsvertraglich zugesicherten slowenischen Unterricht beharren, diesen Unterricht an manchen Orten mangels einer klaren Regelung am Nachmittag gleichsam als Strafaufgabe zusätzlich besuchen müssen, nachdem die übrigen Kinder nach Hause entlassen sind. Der Berichterstatter konnte übrigens anlässlich einer Unterredung mit dem Kärntner Landeshauptmann Wedenig erfahren, daß er mit seiner Auffassung über gewisse Erscheinungen und Vorkommnisse auch in Kärnten keineswegs allein steht.

Die deutschnationalen Organisationen Kärntens begründen ihre Haltung oft damit, daß Jugoslawien schon zweimal in den letzten vierzig Jahren Gebietsansprüche gestellt und die Einheit des Landes Kärnten habe zerstören wollen. Niemand bestreitet, daß trotz der formellen Anerkennung der Karawankengrenze durch Belgrad in der Zukunft die Gefahr neuer jugoslawischer Forderungen besteht. Die deutschen Extremisten wollen diese Gefahr dadurch abwenden, daß sie neuerdings auf breiter Front einen Volkstumskampf bekannten Musters gegen die slowenische Minderheit entfesseln. Mit dieser Reaktion treiben sie aber nicht nur den verbleibenden Kern der slowenischen Minderheit in eine zunehmende Radikalisierung, sondern sie liefern auch dem Gegner jenseits der Karawanken Argumente zur Stützung seiner Ansprüche. Oesterreich könnte nur davon profitieren, wenn es sich auch in der Frage der Kärntner Slowenen von seinen überlieferten, durch Toleranz und Großzügigkeit gekennzeichneten Prinzipien der Nationalitätenpolitik leiten ließe.

Kompost ali mešanec

Vrtnarski pregovor pravi: »Pokaži mi svoj kompost, pa bom videl, če si dober gospodar!«

Ta pregovor jasno kaže na važnost kompostiranja za razvoj kulturnih rastlin. Iz tega tudi sledi, da bi moral biti izredno slab primer vrtnarjenja tak vrt, ki ne bi imel komposta. Nič manj pa ni važen kompost za druge panoge kmetovanja, kot je na primer travništvo, sadjarstvo itd.

Ni pa važno samo, da imamo kompost, važno je tudi to, da uredimo dober kompost, ki bo res izboljšal pridelke.

Kaj razumemo pod besedo kompost?

Kompost je v svojem bistvu humus, ki nastaja zaradi razkrajanja organskih snovi, to je takih snovi, ki so rastlinskega ali živalskega izvora. K živalskim snovem, iz katerih nastaja kompost, prištevamo: gnoj vseh vrst živali, odpadke zelenjave in sadja vseh vrst, gnojnico, stranišnico, odpadke od klanja živali, lesni pepel in tako dalje. Vsak kompost bo seveda imel druge osnovne sestavine, pač takšne, ki so nam na razpolago. Vendar je boljše tak kompost, ki je sestavljen iz mnogovrstnejših sestavin kot pa iz enotne sestavine.

Namen kompostiranja

Vsak kmetovalec pozna razliko med mrtvo in živo zemljo. Mrtva glina in pesek, na katerih rastlina zelo slabo ali nič ne uspeva, se spremenita s pomočjo komposta v dobro, plodno zemljo.

V čem obstoji oživiljanje mrtve zemlje v plodno, rodovitno? Zemlja mora vsebovati poleg vode, zraka in hranljivih snovi dovolj bakterij, t. j. najmanjših živih bitij, ki spreminjajo snovi zemlje v takšno obliko, ki jo rastline lahko s koreninami sprejemajo za hrano. Preračunano je, da vsebuje 1 gram dobre vrtnice zemlje vsaj 50 milijonov bakterij. Te bakterije potrebujejo za svoj obstoj raznovrstne snovi živega — organskega porekla. Torej je humus, oziroma kompost osnovna hrana za nujno potrebne zemeljske bakterije. Druga vloga humusa je v tem, da se razvija iz njega velika količina ogljikovega dvokisa, ki tudi služi rastlinam za življenjski obstoj. Tretja vloga humusa je v tem, da preprečuje hitro izsuševanje. Navsezadnje je vloga humusa tudi v tem, da humus rahlja zemeljsko površino, da ustvarja dobre pogoje za dovoljne količine zraka, ki

so potrebne za rast korenin. Hranljive snovi, ki se nahajajo v gornji plasti zemlje, se zadržujejo v humusu in jih voda ne more tako izpirati, kot jih izpira v zemljah brez humusa in imamo zaradi tega izpiranja velike izgube hranljivih snovi.

Kako negujemo kompostni kup

Najprej s pravilnim sestavljanjem, nato pa ga vsaj dvakrat v letu prelopatamo in premešamo. Pri tem lahko dodamo še kakšno gnojilo ali pa gnojnico, ako je kup preveč izsušen.

Še nekaj, kar moramo vedeti o kompostu!

1. Na kompostni kup ne mečemo pleve-

Kemična zaščitna sredstva in njihov učinek

Kemična sredstva za zaščito rastlin so neobhodno potrebna v boju zoper razne živalske škodljivce in boleznirastlin. Glede teh kemičnih sredstev pa se vedno spet pojavlja kopica vprašanj: ali so strupena? Škodujejo koristnim žuželkam? Postanejo škodljivci odporni proti njim? Na to vprašanje je mogoče dati tale odgovor: kemična sredstva za zaščito rastlin so deloma strupena; a se je treba pri tem tudi vprašati, kaj v našem življenju dandanes ni strupeno.

Če je pred 400 leti rekel Paracelsus, da je vsaka stvar strupena, vendar postane strup škodljiv šele spričo njegove količine, je treba ugotoviti, da so tudi alkohol, nikotin itd. strupeni. Strupeni insekticidi, ki jih uporabljajo za zaščito rastlin, so v predpisanih količinah tako za človeka kot za domače živali neškodljivi in jih zato lahko brez nadaljnjega uporabljamo.

Drugo vprašanje, če naša zaščitna sredstva škodujejo koristnim žuželkam, zasluži tudi pozitiven odgovor. Možno je, da pogine zaradi uživanja kemičnih sredstev za zaščito rastlin tu in tam nekaj čebel, morda tudi kak koristen ptič. To se na žalost še vedno dogaja zaradi nepravilne uporabe teh kemičnih zaščitnih sredstev. V sploš-

la z dozorelimi semeni, ker s tem razmnožujemo plevel.

2. Rastline, ki so bolne na peronospori, na virusnih boleznih in drugih rastlinskih boleznih, sežgemo in jih ne mečemo na kompost, ker s tem širimo bolezen.

3. Listja ne nalagamo v debelih plasteh, temveč ga raztresemo v tankih slojih, ker se sicer le slabo razkrajajo, pa tudi gnije. Enako ne nametavamo trave v debelih kupih, ker v debelih slojih gnije in se ne pretvarja v humus. Na tako travo in kompost posipavamo apno, ki pospešuje razkrajanje snovi.

4. Lesni pepel dodajamo v vseh množinah, pa tudi šotni pepel in pepel rjavega premoga. Ne dodajamo pa pepela črne premoga in koksa.

5. Na kompostne kupe ne vlivamo odpadkov, ki vsebujejo milnico in snovi, ki se ne razkrajajo, kot so kovinski in pločevinasti odpadki, les in kamen.

nem pa se vrednost teh koristnih živali glede zatiranja in pokončavanja škodljivih žuželk vse preveč precenjuje. Če danes pravimo, da bi bilo treba zarediti veliko število fazanov in jerebic, ki naj bi pokončavali krompirjevega hrošča, se predajamo istočasno utvari, kajti niti fazan niti jerebica ne žre tega škodljivca več kot tri dni. Na polja bi bilo treba torej spustiti toliko fazanov in jerebic, da bi bili nazadnje prej škodljivi, kot pa koristni. Žal biološka zaščita rastlin zaenkrat še ni tako popolna, da bi jo mogli vključiti že kot činitelja v to, po svoje novo področje znosti.

Zelo zanimivo pa je tretje vprašanje: ali postanejo škodljivci odporni proti sredstvom za zaščito rastlin? Drži, da imamo do danes dva primera rezistenčnih insektov, muho in anofeles komarja, ki prenaša mrzlico. Proti obema pa so spet našli sredstva, proti katerim nista več odporna.

Na vprašanje o škodljivosti teh sredstev za človeka in domače živali ni tako lahko odgovoriti, ker v naše življenje ne posegajo negativno le kemična sredstva za zaščito rastlin, ampak tudi druge nevarnosti civilizacije, n. pr. plin, elektrika, stroji in podobno.

ČAS JAGODIČJA JE TU

RIBEZOVA MARMELEDA

3 kg ribeza, 2 kg sladkorja.

Ribezove jagode osmukamo in pretlačimo, ne zmeljemo. Ostanek dobro stisnemo, sok dodamo ostalemu ribezu. Pečkam prilijemo malo vode in počakamo, da se pečke sesedejo na dno, ostanek plodov pa priplava na vrh. S penovko tega pobere in dodamo pretlačenim jagodam. V tem ostanku je namreč veliko pektina, ki pomaga, da marmelada prej želira ali se zgosti. Vsemu ribezu primešamo 2 kg sladkorja in kuhamo tako dolgo, da se kaplja na krožniku ne razleže. Marmelado dene v vročo v vroče kozarce in tako zavežemo. Kozarec polnimo do roba.

RIBEZOVO VINO ZA SPROTI

2 kg zmečkanih ribezovih jagod, 5 l tople vode, 1 kg sladkorja.

Na 2 kg zmečkanih ribezovih jagod brez pecljev vzamemo dve pesti črnega ribeza. V 5 l tople vode raztopimo kg sladkorja in zlijemo tekočino na ribez. To pustimo pokrito 1 do 2 dni. Po prvem dnevu je pišča že sladka, drugi dan pa že postaja rezka in tedaj je najboljša. Dalj časa te osvežujoče pijače ne puščamo, ker se skisa.

BOROVNICE V PATENTNIH KOZARCIH

1 liter borovnic, 20 dkg sladkorja.

Borovnice preberemo, če je potrebno tudi operemo, in dobro odcedimo. Dobro osušene spravimo v kozarec in sicer najprej plast sladkorja, spet plast borovnic itd. Kozarec zapremo in steriliziramo, ozek litrski kozarec 20 minut, širok nizek, tudi litrski, 25 minut pri 100 stopinjah Celzija.

RIBEZOV SOK — NEKUHAN

2 kg ribeza, 4 dkg citronine kisline, 2 litra vode, 2 kg sladkorja.

Ribez dobro zmečkamo, ga denemo v porcelanasto skledo, mu primešamo citrino kislino, ki smo jo raztopili v vodi.

Vse dobro zmešamo. Postavimo na hladno za dva dni. Posodo pokrijemo s tanko, čisto tkanino. Vsak dan premešamo. Čez dva dni sok precedimo skozi gosto tkanino, mu dodamo sladkor in pustimo tako dolgo, da se sladkor stopi, nato pa sok nalijemo v steklenice, ki jih takoj zapremo in shranimo na hladnem.

Prav tako lahko pripravimo tudi sok iz jagod ali borovnic.

Zdravilna zelišča:

KAMILICE

Čemu bi kupovali drugod draga zdravila, ko jih imamo dovolj doma, okrog sebe, doma na vrtu, na polju, travniku, gozdu, skratka povsod imamo celo vrsto zdravih zelišč, ki učinkoviteje zdravijo kot pa marsikatero umetno zdravilo.

Katera naša žena ne pozna kamilice, ki so tako dragocena zel, da pravijo znanstveniki o njej: »Če bi ljudje vedeli, kako čudežno zdravilno moč ima kamilica, ki jo lahko uporabljamo za zdravljenje najrazličnejših bolezni, bi se pred njo odkrili.«

V prvem in najlepšem cvetju so. Najdemo jih povsod po vrtovih, ob hišah, na polju. Kamilični čaj je prav dobro sredstvo proti želodčnemu in črevesnemu krču. S suhimi, vročimi kamiličnimi obkladki si pomagamo pri prehladu črevesja, mokre obkladke polagamo na gnojne tvorbe, da jih omehčajo. Tudi če smo se močno udarili, položimo na boleče mesto moker kamilični obkladek. Kamilice pa še prav posebno uporabljamo za nožne kopeli in za sedno kopel pri bolečinah na mehuru. Slab kamilični čaj rabimo tudi za klistiranje. Kamilice vsebujejo eterično olje in neko grenčico, ki ima veliko zdravilno moč. Za čaj, obkladke in za klistiranje vzamemo cvetove, za kopeli in opare pa tudi stebila.

Kamilice s pridom uporabljamo tudi pri raznih živalskih boleznih.

Šoferski kotichek

Nega zavor pri dvokolesih

Ker morajo zavore pri motornih kolesih, mopedih in rolerjih narahlo prijemati, da ne povzročijo padca, jih je treba še prav posebno skrbno negovati. Ni potrebno le redno oljenje bovdene (jeklene žice v gibki cevi), ampak je treba od časa do časa zavore razstaviti in očistiti vse gibljive dele vse nesnage, ki se je sčasoma nabrala na teh. Potem ko ste jih v benzinu dobro oprali, jih narahlo namažite z mastjo, ki jo dobite v ta namen. To je posebna mast, ker odvrača vodo in je tudi proti vročini odporna.

Razstavljanje zavor vam gotovo ne bo delalo posebnih preglavic, težavno pa je potem sestavljanje in nameščanje zavornih čeljusti (Bremsbacken)! Če ste spretni in iznajdljivi, boste tudi temu kos.

Če pride voda v zavore, kaj potem?

Morda ste že kdaj opazili, da zavore nekaj časa po temeljitem pranju avtomobila ali po daljši vožnji v dežju, snežni brozgi ali globokih lužah niso več brezhibno delovale. V zavorni boben (Bremstrommel) je prišla voda. Navadite se po vsakem pranju avtomobila preizkusiti, še preden se odpeljete, zavore. Če je voda v njih, nič ne de. Ko se bodo ogrele, bo voda hitreje izhlapela. Najhitreje bo šlo, ako boste z eno nogo pritisnili na pedal za zavore, z drugo pa na vzvod za plin. Zadeva je spočetka sicer res nekoliko nerodna, a z vajo in dobro voljo, gre tudi to.

Nikdar pa se ne podajte na vožnjo takoj po pranju podvozja (Fahrgestell), če niste prej preizkusili zavor!

Beleznica je dober pripomoček za zmanjšanje računa

Da boste mehaniku vedno točno vedeli povedati, kaj naj na vozilu pregleda, ker verjetno ni v redu, vam svetujemo, da si nabavite majhno beleznico, v katero vpišete sproti vse, kar mislite pri naslednjem pregledu povedati mehaniku. Človek navadno precej pozabi. Navadno že sami ugotovite, kaj in kje je treba kaj popraviti. Če bo moral mehanik sam od sebe iskati, bo precej dražje. Beleznica naj bo vedno v vozu pri roki.

Menjanje svečic tako, kot se spodobi

Morda ste doživeli tudi to že sami, da je porabil motor po izmenjavi starih svečic z novimi, naenkrat več goriva? Kaj naj bi bilo temu krivo? Pozabili ste kontrolirati elektrode, kot predpisuje tovarna motorja. To je krivo večje žeje motorja pri istem številu kilometrov, zmanjšanje zmogljivosti, večje porabe svečic in podobnih nevednosti.

Odslej boste seveda tudi pri novih svečicah, ne samo pri starih, ko jih boste očistili, vedno pazili na pravilno distanco elektrod, ki mora odgovarjati predpisani. Vsi motorji namreč niso enaki. Nabaviti pa si boste morali, ako mislite sami negovati tudi svečice, potrebno mero, kajti samo na oko ne bo šlo dobro.

Čemu ima človek dvojno rok?

Najbrž zato, da z obema drži krmilo (Lenkrad, Lenkstange). Pa se tega vedno zavedate? Tudi v tem pogledu vozači na razne načine grešijo. Zadnjič sem videl nekoga, ki je med vožnjo malical; z eno roko je držal krmilo, z drugo pa obložen kruh. Verjetno se mu je mudilo. Nič proti

Bodi previden pri vožnji v koloni!

Razdalja med vozili naj bo vsaj tolikšna kot je brzina!

jedači, čeprav se tudi z nenabasanim želodcem kar udobno vozi. Toda, če že res morate malo prigrizniti, potem ne med vožnjo. Kratek odmor ne more škodovati pa tudi malica bo boljše teknila. Se vam ne zdi?

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRILA VES

Odplačilo je mogoče na obroke. Zahtevajte cenike, pošljem po želji brezplačno.

Zanimivo in poučno

Južni vetrovi prinašajo dež

Južni vetrovi prihajajo od morja in prinašajo zato mnogo vodnih hlapov. Ker so ti vetrovi topli, se v notranjosti dežele kaj radi ohladi, posebno, ako trčijo na svoji poti z mrzlimi severnimi vetrovi. Tako se hlapi zgostijo v kapljice, ki padajo na zemljo kot dež, sneg ali toča.

Za kilogram medu

Za en kilogram medu bi morala ena čebelica obleteti okoli 5 milijonov dišečih cvetov in to v teku dveh let. Če bi pa hotela nabrati strd samo iz cvetov rdeče detelje, tedaj bi pa morala v treh letih obiskati nad 7 milijonov cvetov. Ker pa žive čebele v neki skupnosti, združeno, zato lahko naberejo čez leto v nekaj mesecih več kilogramov strdi, včasih en sam panj do 50 kg.

Drobna čebelica je lahko vsakemu človeku za vzgled delavnosti in vztrajnosti ter medsebojne skupnosti in pomoči!

Če izpiješ četrť vina

Če izpiješ četrť vina, postaneš — vesel. Če ga spiješ pol litrčka, si že — korajžen. Če ga spiješ en liter, že lahko rjoveš kakor medved in mahaš z nožem okrog sebe, preklinjaš itd. ... Če ga spiješ poldrugi liter, ga komaj neseš. Če si ga pa spil že dva litra, si tako »močan«, da ne moreš več stati, ne hoditi in si moraš pomagati z rokami ...

Res čudovita pijača, ki človeka tako spreminja in mu daje tako silno »moč« in čisto »pamet«. —

Veliki ameriški bogataš in podjetnik A. Carnegie (izgovori Karnigi) je rekel: »Svojih delavcev ne silim, da bi morali biti abstinenti. Kdor mi pa dokaže, da se je popolnoma vzdržal vseh alkoholnih pijač, dobi od mene v nagrado za eno desetino višjo plačo kakor drugi. Jaz sem namreč mnenja, da so abstinenti za 10 odst. več vredni od delavcev, ki pijejo ali pijančujejo pred ali po svojem delu, in zato jih upoštevam tudi pri njihovih plačah. Takim dajem vsakršno prednost!«

ŠKOPJENK

Pravljica s Kozjaka

Čudno skrivnostno moč ima včasih beseda, izrečena v hudi jezi. Posebno majhnih otrok se kaj rada prime. Začara ga lahko v mesečnika, kako žival ali celo v škopjenka. Vse življenje je tak človek, nesrečen. Reši ga lahko samo slučaj. Včasih tak nesrečnik ve, da je zaklet, včasih zopet ne. Pa tudi drugi ne vedo tega. Zgodí se ti lahko, da greš vesel in dobre volje v najlepši poletni noči preko polja, pa se nenkrat zasveti pred teboj, šine kakor blisk preko njiv in izgine v vasi ali gozdu. Vse okrog zasmrdi po žganih cunjah in žveplu, da te sili h kašlju in ti solze stopijo v oči. Dobro veš, da je bil to škopjenk. Veš, da leti v tisto hišo, kjer so po neprevidnosti pustili ležati na obeh koncih ožgano tresko, veš da je bil kakor goreča krogla, kakor žareča metla, a najpogostejše kot goreč škop. Ne veš pa, kdo je bil. Morda prijatelj, morda sosed, celo brat je lahko. Podnevi je hodil kot najboljši človek okrog, ponoči pa straši kot škopjenk mirne ljudi in davi otroke. Nikomur ni znano, kdo in kdaj ga je uročil, še njemu samemu ne. Mnogo zgodb vedo ljudje o škopjenku povedati. Jaz sem nekoč to-le čul:

Iženkov hlapca Miha in Janez sta šla ponoči po gozdni rebri. Že pozno pod večer ju je bil gospodar poslal v mlin po moko. Tam sta tudi morala čakati, ker je imel mlinar mnogo dela, a malo vode in ni šlo vse tako po vrsti, kakor bi ljudje radi. Bilo je že temno, ko sta si naložila težki vreči ter počasi in trdo stopala v hrib. Topla poletna noč je bila in mesečina je metala ostre sence po gozdu. Sredi šume sta pod debelim hrastom ugledala kup konoplje, bilo je nedaleč od hišice, v kateri je prebival Iženkov kočar.

»Vidiš,« je dejal Miha, ki je bil starejši. »To je vražje gnezdo. Ta reč lahko obvaruje človeka v pravem hipu vsake coprnije.«

Počasi je odložil vrečo, jo prislonil k drevesu in dostavil:

»Malo me tu počakaj. Kmalu se vrnem. Samo v ono-le kočico stopim nekoliko povasovat.«

Janezu se je čudno zdelo, da ga Miha ne vabi s seboj. Hotel je že kar sam iti dalje, a se je premislil, ker bi tudi njemu ne škodovalo malo počitka. Raztovoril se je in sedel pod hrast. A že v naslednjem trenut-

Dobra premisli, preden se paračiš!

Pregovor pravi: »Če vržeš naturo skozi vrata, se vrne skozi okno nazaj.« To naturo prineseš že s seboj na svet. Ni samo tvoja, tudi podedovana je in je značaj rodbine, ki seže z nekaj spremembami bogve kako daleč nazaj. Nisi čisto po očetu, ne čisto po materi; lahko pa je, da imaš pretežno večino dediščine po enem ali drugem. Lahko je, da imaš od vsakega polovico lastnosti, lahko pa tvoje podedovane lastnosti segajo precej nazaj. Nekaj pa je vedno bistveno tvojega. Vendar ne moreš tajiti, da si tega in tega rodu. Lahko je, da se značaj rodu zboljša, poplemeniti z novimi združenji, porokami, zakoni: lahko se to zgodi samo ob sebi, lahko pa se v obeh primerih poslabša.

Zato ni zadosti, da stopiš v zakon samo iz čustev, treba je tudi razuma. Treba je, da si staviš nešteto vprašanj, in treba je, da takrat ne misliš samo nase, ampak v prvi vrsti na zarod, na otroke. Če nisi sposoben takrat presojati svoje ljubezni, svoje izvoljenke-izvoljenca, ozri se na njegovo rodbino. Tam boš laže videla vrline ali napake, ki postanejo kasneje zate in za vso novo rodbino lahko usodne, ali pa ti bodo služile v dobro. Ni treba, da sta si bodoča zakonca po srcu in duši enaka, treba je le, da vsebuje vsak zase več kreposti kakor zla. Zakaj-le zlo uničuje. Krepost pa, četudi je različna, ostane krepost in služi v dobro. Kako napak pa je, če živiš v misli, da svojega druga po poroki preoblikuješ po svoji! Pomni, da glavna nit gre z njim! Zakaj kri zahteva svoje, kri ni voda. In navadno se zgodi, da se pri

skepanju zakonov nikoli ne misli na sorodstvo, na družino, iz katere izvirata. Stari kmetje in kmetice so branili hčeram in sinovom: »Nikar tega in te k nam. Pogledaj žlahto, ki je taka in taka!« Skušnja jih je učila, iz nje modrost življenja.

Sedaj pa vidiš samo svojo ljubezen. Če je pa ljubezen samo čustvo, samo razpoložnje brez misli, brez preudarka, brez so delovanja razuma, potem nastane v zakonu kaj kmalu praznosta, nad katero obupavaš. Ostane pa vse drugo, težko, kar je zares, vse realno, česar ni moči prenearediti ali odstraniti. Nato sledi — ločitev. Kaj je ločitev? Zdi se, da je samo en odgovor na to, in ta je: sramota. Čeprav je danes ločitev dnevna prikazen, čeprav je ločitev danes tako rekoč v modi in je moda tista privlačna sila, ki te pritegne brez vprašanj v svoj val. Ni čudno to za današnji čas, ki kar drevi za vsem, kar je nenravno,

Zmaj v Žabji vasi

V Žabji vasi je mati Janezka pohvalila, koliko je malin prinesel. Janezek je pa dejal: »Še več bi jih bil, da jih nisem stresel, ko sem zajca zagledal in za njim tekkel.«

Mimo je prišla sosedica in dejala: »Kaj je letos malin! Naš Tonček jih je danes v Smrečju polno cajno nabral!«

Janezkova mati je potrdila: »Res! Naš fant jih je tudi z Lisičjega vrha dosti prinesel. Še več bi jih bil, da ga ni nekaj žival motila. Pa jih je precej raztresel.«

Materi sta dali vbojajme beraču, ki je tačas zraven stal in molil klobuk, potem sta se pa obrnili po svojih opravkih.

Berač je odšel na Blatno brdo, kjer je dobil pri prvi hiši kruha in kislega mleka. Ko se je najedel, je gospodinja pospravila skledo in žlico in vprašala po novicah.

Berač je povedal: »Iz Žabje vasi sta šla dva fanta maline brat, pa je v mladem smrečju enega lisica v nogo ugriznila. Tako sta bežala, da sta vse maline raztresla.«

»Ali ga je hudo oklala?« se prestraši gospodinja.

»Kakor so pravili, ga je precej,« zatrdi berač in se zahvali za južino.

Pride domov mož in pove, da pojde zjutraj v Volčjo reber trame tesat.

»Za božjo voljo,« reče gospodinja, »če greš, ne hodi brez orožja! V hosti je nevarno. Iz Žabje vasi so šli davi otroci maline brat in so srečali volka. Enega je raztrgal, dva pa tako oklala, da ne vedo, ali ostaneta pri življenju.«

Tesač z Blatnega brda je vzel zjutraj s seboj cepin, sekiro, plenkačo in kar je potreboval za tesanje; povrh pa še vile, težak bet, koso, nasajeno kakor sulico, okovano palico in velik nož.

»Kam pa s tolikim orodjem in orožjem?« ga vpraša na poti gospodar z Vodene police.

Tesač odgovori: »Na Vodeni polici menda vsako novico nazadnje izveste! Teci nazaj pa povej, da je volk v hosti zalotil otroke iz Žabje vasi! Stiri je precej do mrtvega raztrgal, tri pa tako zdelal, da ne vedo, ali jih bodo rešili.«

»Joj, kaj bo, če se še živine loti! Ravno kar sem zagnal voli v Medvedov laz na pašo,« zjavka Poličan in steče domov. V naglici popade vile in sekiro in gre vola iskat. Voli so se lepo pasli v grmovju. »Hvala Bogu, ni jih še požrla mrcina,« se odahne in jih brž odžene domov.

Na Vodeni polici so se mu sosedje čudili, da je vole komaj na pašo odgnal pa že zopet nazaj prignal. »Ali naj čakam, da jih medved požre?« se izgovarja volar. »Saj niso nikoli medvedje tam lazili! Ime je po starem posestniku Medvedu, po zverini bi se reklo Medvedji laz,« ga poučujejo sosedje.

Volar jih zavrne: »Škoda, da ste tako učeni in vendar še ne veste, da je medved sedem otrok iz Žabje vasi do mrtvega raztrgal in do zadnje mrvice požrl! Pravkar jih pokopava.«

kar ni krepostno, kar ni notranje. Sramota je v tem, da je ločitev znak dveh nevzgojenih, neobzdranih, nekrepostnih ljudi, ki hočeta živeti samo sebi. Zakaj v zakon spadajo tudi otroci. In pri ločitvi zakonov ne moreš otrok zanikati. Kako jih razpredeliš? Da grajaš mater, da grajaš očeta, da čakaš pravične sodbe otrok? In kaj jim koristi ta pravičnost? Razdvojenost, nemir in vse drugo, kar sega v tako rodbino in med otroke, je umor nečesa, ki nima telesa, ampak je vendar zločin. Zato ni, da bi stregli samo svojemu telesu in svojim marnjam. Treba je, da vzdržiš, kar si si naložil, in nosiš častno pa naj bo težko ali lahko, gre le za to, da si močan. Močan pa je tisti, ki zna pričeto življenje urediti tako, da vzdrži, in ne tisti, ki zapušča nepreskrbljene otroke, ki so bistvo zakonskega življenja in življenja sploh. Tak človek, ki je zavrnil svojo kri, je zavrnil sebe, svoje življenje; tak človek je duševno propadel. In če se tak človek, naj je to mož ali žena, vrine v rodbino, ki ima tradicijo-dediščino — poštenosti, značajnosti, treznosti, vernosti, delavnosti, ruši čast rodbine, dela mučen položaj vsemu sorodstvu. Vse sorodstvo namreč občuti na svojem častnem imenu madež, na slovesu, ki jim je bil čist in varovan kot svetinja. Zato ni prav, če rečeš, ko se poročiš, da ni nikomur mar, s kom se poročiš. Vedi, da imaš v tej zvezi veliko odgovornost do svojega rodu. Zato dobro premisli, preden se poročiš!

Zdaj je bilo kaj strahu na Vodeni polici. Vaščani so hoteli zapirati živino v hleve in otroke v hišo in pripravljati orožje, kakor je kdo vedel in znal. Diredaj na vasi je zbežal pse, da so začeli vsi vprek lajati, ljudje so pa dejali: »Že čutijo medveda, ne more biti več daleč!« Nihče se ni upal iz vasi.

Tesač z Blatnega brda se je na posečku v Volčji rebri pripravil k delu. Dokler je s sekiro grče gladil, je še bilo. Lahko se je zmerom malo naokoli oziral. Ko je začel delati s plenkačo in je moral samo po debelu gledati, da je ravno tesal, ga je pa čimdalje bolj strah obhajal. Čutil je, kako preži za hrbtom volk nanj. Zgrabil je vile in koso in se zapodil v grm, kjer je bil natanko videl volka. Sunil je v prazno.

Kmalu je zapazil, da je volk na drugi strani, a ko je šel tja nadenj, se je zverina umaknila na levo, potem na desno, naprej in spet nazaj. Od samega strahu na videz juaški se je tesač po grmovju za volkom preganjal, da je kar od njega teklo. Nazadnje je ves spehan pobegnil domov.

Na Blatnem brdu je tesačeva žena že pravila, kako se zaradi volka boji za moža, in vaščani so se že pripravljali, da gredo rešit živega ali mrtvega. Odleglo jim je, ko se je sam vrnil. »Koliko si štesal?« so ga vprašali.

»Bi li vi tesali, da ste kakor v risu in se morate ves dan zverine otepati?« jih zavrne tesač.

»Za božjo voljo, ris je, ne volk! Ta je še desetkrat hujši,« se prestrašijo Brdci. Brž se zberejo v gostilni na posvetovanje, kako bodo domačo vas, živino in družino obvarovali nesreče. Nihče se ni več upal iz vasi.

Tačas pride v gostilno novinar, ki je nabiral novice. Sliši, za kaj gre, in začne zapisovati, koliko otrok je ris požrl ali razmesaril. Ta je vedel za tri, drugi za pet, tretji za več ali manj in tako naprej. Novinar je naštel vsega skupaj 43 mrtvih in 65 hudo razmesarjenih otrok in je dejal: »Možje, še vse kaj hujšega je moralo biti kakor ris! Jaz mislim, da je bil sam tiger.«

»Kako naj bi se bil pa pritepel prav v naše kraje?« se začudijo vsi.

»Lahko je odkod iz menažerije ušel, lahko je tudi iz aeroplana padel, če so ravno katerega iz Indije na Angleško prepeljavali,« je dejal novinar.

Vsi so se spomnili, da je pred tremi dnevi aeroplan čez te kraje letel, in prepričani so bili, da je novinar pravo zadel. Samo stara mati se je s peči oglasila: »Pa da se ni pri tem ubila mrcina grda!«

»Mati, tiger je kakor maček, naj pade od koderkoli, zmerom se na noge ujame,« je pojasnjeval novinar in odhitel na postajo telefonirat novinar v mestu strašno novico. Brdci so se mu čudili, da se je upal sam na pot.

(Konec prihodnjič)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Valentin Polanšek:

M E D

Toni je bil ves iz sebe, ko mu je mati dejala: »Danes greva k Prečniku. Gotovo bodo tam dali strd za malico. Pa glej, da se boš sprva branil sesti k mizi; šele potlej, ko bodo naju znova povabili, rečeš: 'Prosim', se z menoj usedeš in lepo ješ! — Si razumeš?« Mati je pač menila, da je najvišja stopnja olikanosti, če se pustiš v tuji hiši čim dalje vabiti k jedi.

Ob tem sporočilu je Toni od veselja zavilil in poskočil, da so stekleničke z raznimi zdravili na okenski polici koj tako zacingljale. Kajti fant je doslej samo enkrat jedel slastni med, pač pa je že večkrat vkusil bridko bolečino čebelnega pika.

Popoldne sta jo mati Tina in sin Toni mahala k Prečniku. Med potjo pa je bilo obilo govora o raznih vrstah medu in o vedenju otrok pri tujih ljudeh. Čim bliže sta bila Prečnikovim kmetiji, tem bolj je otroku dišal zrak po tisti čudežni sladkobi. Mati pa je upala, da bo poleg zvrhane krožnika ležala še pogača, napolnjena z debelimi rozinami in orehi.

V veži sta srečala Prečnikovo gospodinjco. Povedla ju je v izbo. Sedli so k veliki krušni peči.

To je že dobro znamenje! je pomislila mati Tina, da je naju tu sem zapeljala; ko bi pa morala v kuhinjo, tedaj bi ne dobila drugega kakor kavo in kak suh krap. Da, da, vse tako kaže, da bo res prišla strd na mizo! Z narejeno prijaznostjo in s pomembnim naglasom je odgovarjala na raznovrstna vprašanja kmetice. Ženski sta klepetali o velikih ničevnostih, o vremenu in nepomembnih novicah iz okolice.

Toni pa je tako težko sedel pri peči. V notranjosti nekje mu je bilo čudno vroče, čeprav je bila peč mrzla kot pasji smrček, katerega mu je Kastor polagal na kolena. Razočaranje je naraščalo, hudoval se je nad temi praznimi marnjami. Kako moreta toliko klepetati, ko se vsaka kura spozna, kako vreme bo? Če je jasno, je lepo vreme; če pa je oblačno, pa lahko dežuje, in in tedaj je slabo vreme! Joj, to sem že vedel dve leti preden sem v šolo vstopil!

Mati Tina in Prečnikova gospodinja pa sta govorili dalje o Kovčevi kravi, ki je plot podrli in se detelje čez mero nažrla, o Žončevi kuri, nad katero je priletel jastreba, katerega pa je sama lisica odgnala, in lisici pa je kura tudi k sreči odnesla pete, kako je Janezov mali hlapec s plotnim kolom namahal Strivčevega pastirja, ker sta pri obiranju češenj prišla navzkriž in tako dalje in tako dalje...

Toni je bil razkačen. Komaj se je obvladoval, da ni zakričal: »Strd bi rad jedel!« Ko že toliko žvečita, zakaj jima beseda ne

pride na čebele! Pa bi vsaj mama začela kaj o njih govoriti, je šlo Toniju skoz glavo.

Prečnica je govorila počasi, skoraj leno, a nepretrgoma. Jezik se ji je vidno potapljal v preobilnih slinah, ki so se tu pa tam skoraj pocedile čez ustnice. Tudi Toniju se je nabirala slina v ustih.

Podobni prividi so menda tudi materi Tini speljali misel na prenapolnjeno satje. Obrisala se je brez vzroka krog ust in slišno zacmakala.

No končno... končno pa se Prečnica vendar dvigne in se počasi, a s pomenljivimi kretnjami oddalji.

Toni je sedel bliže k materi. Tolikšno je bilo pričakovanje, da nista spregovorila niti besedice, niti pogledati se nista upala. Kmetica se je kmalu vrnila.

Toni je zatisnil oči. Ko pa jih je spet odprl, se ni upal naprej zazijati v Prečnico.

Mati pa je z vročim utripom zapazila bel krožnik — in na njem nekaj... belega. Takoj se spoznala, da je bilo vse pričakovanje zaman. Zaželela si je samo to, da bi ta trenutek ne sedela v tej sobi. Počutila se je, kakor da bi ji vsa kri zavrela in nato takoj zamrznila v led.

Zaskripala je miznica...

Morda ima tam notri strd! je bilo še

GUSTAV BODE:

Sorodstvo je mōra

Vsak človek ima svoje napake, o tem ni dvoma, in ubožec tisti, ki vidi le iver v očesu svojega bližnjega, bruna v lastnem pa ne! Toda vse kar je prav: Teta Emily ni imela drugega kot samo napake. Teta Emilija je bila prepirljiva, opravljiva, imela je oster jezik, bila je sitna in oblastna — skratka prava mōra za svojo desetglavo zlahto. Bila pa je krepkega zdravja — in to je bila edina njena dobra lastnost — zato je imela tako številno sorodstvo, ki ga je mučila od zore do mraka.

Se razume, teta Emilija je bila bogata, kajti sicer je itak nihče ne bi dolgo prenašal. Vendar je svojim nečakom dajala v dar vselej le ničvredne reči: kadar so bile v modi nežne, pikčaste, svilene rute, je teta Emily poklanjala svojim nečakinjam debele volnene šale, in to sredi poletja, odvrtno nogavice, ki jih je bila sama spletla in jih še beračice ne bi nosile, kisle bombone, ki jih je bila našla v avtobusu.

Na zajtrk je prihajala teta Emilija k zakoncu White. Najprej je ugotovila, da je čaj predrag, maslo pa prepoceni, jajca so ji bila premajhna, kruh nezdrav, ker je bil bel in še topel. In vendar je vsak

poslednje plaho upanje matere Tine. Pa ne! — Pol hleba kruha je privlekla kmetica na dan, ga položila poleg krožnika, dodala še žlici in z abotno kretnjo povabila k mizi.

Fant je podrhteval od nestrpnosti. Pa se je z vso vljudnostjo malo pobranil. Tudi mati se je tako delala.

Srce pa je fantu nabijalo: To je strd! To je strd! To je strd! Usta so bila polna vročih slin.

V tem hipu pa je prived do Tonijevega nosu neznošen duh... Sin se je v zadregi zagledal v mater. Ta pa je bila videti pobita in brezmejno žalostna.

»Kaj pa tako... tako čudno diši, ravno tako močno, kakor Jakove noge, kadar pride iz svoje drvarske bajte domov, ko se jih dalj časa ne umije!« je šepetaje vprašal mater.

Ta mu ni odgovorila. Samo rdečica ji je zalila obraz in bila je v strašni zadregi. Vedela je, da prihaja tisti smrad od krožnika sem, kjer je bil rumenkastobel, star domači sir.

Morala sta sesti. Fant je pomočil košček kruha v smrdljivo belo brozgo. Ko je zanesel v usta, je skremžil obraz in je jokaje zagrmel:

»Mama, ta strd pa ni tako sladka...!«

Obe ženski sta v zadregi gledali v tla.

Ko pa sta bila mati Tina in Toni zunaj hiše, se je mati jokala in smejala hkrati. Fantu pa so se pocejale sline — in želodec mu je vzrojil.

zgrabila jeza. »Moj Bog, tile moderni zakoni. Svoječas ni bilo tako! On nima nič — ona nima nič — pri tem mislim vaju dva, ljuba moja otroka. Ampak avto mora biti, se razume, da se potem z njim prej ali slej zaletita v kako drevo. In niti zavarovana nista. Stanovanje mora biti seveda moderno, s trdimi jeklenimi stoli, ker jim pliš ne ugaja več, in brez radia in gramofona seveda tudi ne gre, kot da že ne bi pes delal dovolj hrupa.«

Dolga leta so prenašali teto Emilijo. Ni res, da je Whitejeva premišljevala o tem, da bi ji nalila strupa v predragi čaj.

Greenovi otroci so pa le nekajkrat s svojimi malimi puškami pomotoma streljali nanjo; da jo je Greenov jazbecar ugriznil, to ni bila nobena mojstrovina dresure, temveč je ugriz pripisati zgolj naravnemu talentu bistroumne živalce. Vsi so jo molče in potrpečljivo sovražili, toda nihče ni upal odpreti ust.

Nekega jutra tete Emilije ni bilo k Whitovim. Zajtrk je čudovito teknil — brez ljubega gosta. Tudi opoldne je ni bilo k Brownim in Jacky je prerezal telefonsko žico, da ji očka ne bi mogel telefonirati. Greenovi so preživeli nadvse prijeten večer v dvoje. Šele drugi dan je izbruhnilo. Mr. Whitu je telefoniral neki neznan gospod in mu sporočil, da je gangsterska tolpa »Višnjeva pipa« ugrabila teto Emilijo in zahteva odkupnino 10.000 dolarjev.

Treba je sorodstvu na čast priznati, da so spočetka bili vsi pretreseni. Toda že po nekaj urah so si vidno oddahnili. Šele sedaj so občutili, kako čudovito mirno je lahko življenje brez tete Emilije. Ta od Boga naklonjeni mir je treba uživati. Žal pa so gangsterji bili drugačnega mnenja. Niso bili voljni spoštovati ne družinskega miru in tudi ne tete Emilije. Zagrozili so tej častivredni dami, da jo bodo predčasno spravili na oni svet, ako v treh dneh ne bo zahtevani denar v njihovih rokah. Najbrž teti Emiliji tudi pri »Višnjevi pipi« hrana in sploh vse drugo ni bilo po volji in iz razdraženega tona pisma je bilo sklepati, da je teta Emilija šla prav tako na živce ugrabiteljem kot svojim ljubim sorodnikom.

Mr. White je poklical Brownove in Greenove na slovesno posvetovanje. »Končno sem po ženi z njo vendarle v sorodstvu,« je začel. Mr. Brown je nagubal čelo. »Imam dva nepreskrbljena, mladotna otroka in končno ne more nihče od mene zahtevati, da premoženje, ki sem ga s tako velikim trudom spravil skupaj, vržem sedaj v čeljusti tem tolovajem.«

Nato so vsi umolkili in čakali na policijo. Saj je vendar policija pravzaprav zato tu, da jim teto Emilijo brezplačno spravi nazaj v hišo. Toda policija je klavrnno odpovedala. Zato pa je krajevno časopisje izborno delovalo. Prineslo je o

(Konec na 8. strani)

JULES VERNE:

83

Potovanje na

Luna*)

— Preleteti nevtralni pas! je zaklical Michel. Potem pa storimo tako kakor morarji pri prehodu čez ekvator! Pijmo in mejo zalijmo!

Michel se je prezibal do oblazinjene stene. Tam je vzel steklenico in kozarce; ter jih postavil »v prostor« pred tovariša; veselo so trčili in pozdravili mejo s trikratnim »slava«.

Ravnatežje privlačnosti je trajalo komaj eno uro. Potem so potniki začutili, da jih komaj zaznavno vleče k tlom in Barbicanu se je zazdelo, da se stožčasta konica krogla zaobrača v drugo smer, dno krogla pa se pomika proti prvotni smeri.

Torej je lunina privlačnost zmagala nad privlačnostjo zemlje. Krogla je začela padati proti luni, čeprav še skoraj neopazno; v prvi sekundi je padla samo za eno in tretjinko milimetra, to je za 190 tisočink pariške linije. Polagoma pa bo začela privlačna sila naraščati, padec bo bolj izrazit, krogla bo zaobrnila konico proti zemlji in padala se čedalje večjo hitrostjo na površje lune. Tedaj bo cilj dosežen. Zdaj ni mogel podvig naleteti na nobeno oviro več in vse tri potnike je zajelo veliko veselje.

Nato so začeli preresetavati vse te poja-

ve, ki so jih doživljali kot vedno nova čudesa. Posebno o »razveljavljanju« zakonov težnosti so razpravljali brez konca in kraja. Vedno za kaj novega navdušeni Michel Ardani je hotel iz tega pojava izvajati svoje fantastične zaključke.

— Ah! moja vrla prijateljca, je vzklikal, kakšen napredek bi bil to, če bi se mogli na zemlji znebiti težnosti, te verige, ki nas priklepa nase. Tako bi bilo, kakor če postane ujetnik spet svoboden. Utrujenosti ne bi čutil več ne v rokah in ne v nogah. Zdaj bi morali imeti za letanje nad površino zemlje in za vztrajanje v zraku s pomočjo samih mišic 150 krat večjo moč, kakor jo imamo; če pa ne bi bilo težnosti, bi lahko splavali v zrak po mili volji.

— Res je, je rekel Nicholl in se zasmejal. Če bi lahko težnost zatrli tako, kakor zatremo bolečino z uspalnimi sredstvi, bi se obličje zemlje in človeške družbe močno spremenilo.

— Da, je vzkliknil Michel, ki ga je ta misel čisto prevzela. Uničimo težnost, znebimo se bremen! Dol z žerjavi, vitli, škripci, kolesjem, ročicami in drugimi napravami, ki ne bodo za nobeno rabo več!

— To si dobro povedal, je odvrnil Barbicane. Ampak če bi vse stvari izgubile težo, bi izgubile tudi trdnost, medsebojno povezanost in stalnost; klobuk bi ti zdrsnil z glave in razlezla bi se ti tudi hiša, kajti kamni, iz katerih je zgrajena,

se čvrsto drže skupaj samo zaradi svoje teže. Izgubili bi ladje, katerih uravnoveščenost na vodi je samo posledica težnosti. In zbogom morje, ki mu zemlja valove privlačuje in enakomerno porazdeli. Pa tudi zrak bi nam ušel, kajti njegovih drobcev ne bi nič več vezalo k zemlji in bi se porazgubili v prostor.

— To bi bilo pa res nerodno, je odvrnil Michel. Ti hladni računarji te pa res znajo takoj preknuciti v stvarnost.

— No, le potolaži se, Michel, je povzel Barbicane, če že ni nobenega nebesnega telesa brez težnosti, si boš pa vsaj ogledal eno, katerega težnost je veliko manjša od zemeljske.

— Luna?

— Da, luna, na kateri tehtajo vse stvari šestkrat manj kakor na zemlji. Tega ni težko ugotoviti.

— In bomo to opazili? je vprašal Michel.

— Seveda, saj tehta 200 kil na luni samo 30 kil.

— In moč naših mišic se ne bo zmanjšala?

— Prav nič. Namesto 1 meter, boš skočil 6 metrov visoko.

— Potem bomo pa na luni pravi Herkuli! je vzkliknil Michel.

— Posebno, je odgovoril Nicholl, če je velikost Selenitov sorazmerna z obsegom lune: potem merijo komaj 1 čevlj.

Litiputanci! je odvrnil Michel. Torej

bom igral med njimi vlogo Gulliverja. Uresničili bomo bajko o orjakih! Pa se le izplača zapustiti svoj planet in se izprehajati po svetovju sončnega sistema!

— Le počasi, Michel, je odgovoril Barbicane. Če hoče nastopiti kot Gulliver, moraš obiskovati samo manjše planete kakor Merkurja, Venero in Marsa, katerih masa je nekoliko manjša od zemeljske. Ne tvegaj pa izleta na velike planete: Jupitra, Saturna, Urana in Neptuna, kajti tam bi se vloge zaobrnila in bi ti postal Liliputanec.

— Kaj pa na soncu?

— Čeprav je gostota sonca štirikrat manjša od zemeljske, je njegov obseg 1.324.000 krat večji in njegova privlačnost 27 krat večja od zemeljske. Po tem sorazmerju bi morali ljudje meriti na soncu povprečno 70 metrov.

— Tri sto hudičev! je zaklel Michel, torej bi bil jaz med njimi samo pritlikava reva!

— Gulliver pri orjakih, je rekel Nicholl.

— Tako je! je odgovoril Barbicane.

— Potlej bi bilo pa dobro vzeti s seboj nekaj topov za obrambo.

— Imenitno! je odvrnil Barbicane; samo da tvoje krogle ne bi imele na soncu nobenega učinka in bi padle na tla že po nekaj metrih.

— Ta je pa huda!

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Hudo neurje je minuli ponedeljek razdivjalo nad Podjuno. Lil je gost dež, veter je tulil in iz temnih oblakov je grmelo in bliskalo, da je bilo groza.

Strele je udarila v skedenj posestnika, pd. Končnika v Kotu in zanetila požar. Skedenj je bil poln krme. Na srečo so s pomočjo sosedov vso živino še pravočasno rešili, pač pa je kmalu lepa, nova in ponosna zgradba postala žrtev plamenov. Le zidani spodnji del, v katerem so bili hlevi, je ostal. Ogenj je uničil vso še pred kratkim zaradi muhastega vremena z veliko mujo spravljeno krmo, pa tudi precej nastilja in več poljedelskih strojev so požrli plameni.

Škoda znaša 300.000 šil. Požar so gasile naglo prihitevše požarne brambe iz sosednih krajev. Uspelo jim je vsaj ogenj omejiti, da ni segel še po drugih stavbah.

Minulo nedeljo smo imeli slovesnost prvega svetega obhajila. Več tednov so preč. g. dekan Srien mladino pripravljali na sprejem sv. zakramenta.

K mizi Gospodovi je prvič pristopilo 31 dečkov in deklic in posebno lep je bil pogled na dekleta v belih oblačilih, znamenje nedolžnosti, ki jo naj še dolgo ohranijo. Obred krstne obljube je bil zelo lep in prisrčen, otroci so zbrano prepevali, kot angelčki. Po sv. maši so se pa zbrali v župnišču, kjer so jim pridne dečve pripravile tudi okrepčilo za telo.

KNEŽA

(V dimu se je zadržal)

Vse je globoko pretresla vest, da je pri Likebu na Kneži nenadoma umrl komaj 13 mesecev star Francej Globonjat. V soboto pred sv. Petrom in Pavlom popoldne se je zadržal v dimu. Krivo je to, ker ljudje še ne vejo, kako nevarna reč je elektrika, če se nepravilno ravna z njo. Elektrika je povzročila ogenj in mali Francej se je zadržal v dimu. Sam je spal v sobi. Ko so prišli ljudje, je bila polna soba dima; vsled dima se ogenj ni mogel prav razviti in je vzplapolal s polno močjo šele, ko so odprli vrata. Hitro so poklicali zdravnika, ki je mogel ugotoviti samo smrt. Dete se je zadržalo v dimu. Na mrtvaškem odru je ležal, kakor bi spal, čisto nespremenjen,

Sorodstvo je môra

(Nadaljevanje s 7. strani)

teti Emiliji zelo ginljive osmrtnice, v katerih je bila opisana kot vzorna meščanka našega mesta. Nato so pa sledili napadi na skope sorodnike, ki posebejnega vzora dobrote in družinske zvestobe zaradi umazanih 10.000 dolarjev nočejo odrediti mukepolne smrti. Gospodje pri časopisih pač niso poznali tete Emilije.

Meščani so se začeli izogibati Emilijinega sorodstva. Po mestu se je govorilo o njih kot o ljudeh brez srca in spoštovanja. Župan je povabil k sebi Mr. Browna in v imenu javnosti zahteval takojšnji odkup uboge ugrabljenke.

Brownovi so s škripajočimi zobmi najeli hipoteko na hišo; Mr. White je vzel pri svojem predstojniku predujem, s katerim se je zadolžil za dolga leta vnaprej; Joe Green je prodal avto, letno hišico in gramofon. Vsi trije so bili enodušnega mnenja, da jim teta Emilija tega nikdar ne bo mogla povrniti.

Potem so ves ta lepi in veliki denar poslali »Višnjevi pipi« in, točno kot čokolada iz avtomata, se je teta Emilija pojavila pri njih. Nekoliko je shušala in

še so bila rdeča njegova lica. A njegova duša je bila pri Bogu. Razumljiva je žalost staršev in sorodnikov, a tolaži jih gotovost, da je mali Francej na dobrem. Pri Bogu je in med angelci se veseli.

Ravno pred petdesetimi leti je bilo (l. 1909), ko je nenormalen človek ubil prastarega očeta ali pradedu Francejevega. Zločin se je zgodil pri Likebu na Kneži.

Dne 2. julija je umrla pri Vidovniku na Kneži Jožefa Verhovnik. Iskala je pomoči v bolnici, a zaman. Umrla je doma. Rak ji je uničil moči. Otroci so deloma že dorasli, deloma pa še ne. Umrla je sprevidena z Bogom. Žalujočim sorodnikom malega Franceja in rajne Jožefe Verhovnik naše sožalje!

Zadnjo nedeljo v juniju, letos je bilo to v nedeljo pred sv. Petrom in Pavlom, je na Kneži cerkveni sejem s pranganjem. Pranganje je bilo lepo, a godbe letos ni bilo nobene. V obeh gostilnah žalujejo. Pri Likebu so ravno na sejem imeli mrliča (malega Francija), pri župancu pa je poldrug mesec poprej umrl gospodar. Pokopan je bil na Kneži 13. majnika. En župančev sin študira pri benediktincih v št. Pavlu in je letos končal gimnazijo in napravil maturo.

PLIBERK

Pliberško žegnanje — št. Peter in Pavel — smo prav lepo opravili. Sicer ni zapovedan praznik, toda pliberška fara ga praznuje, da se skoro nikjer ne dela in je ves Pliberk tako okrašen za pranganje, da je veselje. Zato je kar prav, da je žegnanje prav na praznik, ki ga po krščansko praznujemo. Ker je prišel tudi naš lanski novomašnik preč. g. Janez Skuk, je bila cerkvena slovesnost še lepša, saj sedaj redko kdaj prisostvujemo slovesni maši z leviti, ko je naš kaplan preč. g. Mihelič obenem pevovodja. Pravijo, da je ta dan »mestno žegnanje«, pa je pravzaprav bolj farno žegnanje, ko pride mnogo več ljudi iz okolice kot iz mesta.

Zadnjič so naš g. mestni župnik v pridigi omenili, da se je Pliberku zgodila krivica, ko ni več dekanata v Pliberku. Toda mi lahko potolažimo g. župnika, ki mu je gotovo le za ugled Pliberka in ne za svojo čast, da se mi, vsaj okoličani, nič ne raz-

tudi malce prestrašena je še bila. Prvikrat v življenju ji je čaj teknil. In potem je z rahlim jokom priznala, da je vse njeno premoženje, ki ga je bila lani dvignila iz banke, da si prihrani stroške, in skrila v žimnici, tudi šlo z gangsterji in pri njih ostalo. Sorodstvo je ostalo brez sape. Kmalu nato je Mr. Brown razbil na drobne kosce še sicer prav uporabno čajno kangleco, gospa White je dobila živčni napad, Jessy Green pa je poslala k vragu svoje ga moža in zakon.

Od tistega dne je postala teta Emilija sužnja svojega sorodstva. Uboga, ponižna sužnja, ki je stala 10.000 dolarjev v gotovini, vsoto, za katero bi lahko za mesec dni najeli vsaj Greto Garbo ali kaj podobnega. Denarja ni bilo več, ostala pa je teta Emilija. Pri Whitovih je kuhala, kajti zaradi varčevanja so bili brez služkinje. Brownovi so jo uporabljali zato, da je krpala raztrgane otroške oblekice. In zvečer je z zlovoljnim obrazom šla na sprehod z mrko gledajočim jazbečarjem Greenovih, medtem ko so ti sedeli v kinu. Čim si je drznila črhiniti samo besedico, je dobila takoj odgovor »10.000 dolarjev«, naka je osramočena umolknila. Bila je le še padla veličina, kraljica, ki je izgubila prestol in bila sedaj zvezana z vezmi ponižanj.

In nekega dne je izšel v dnevniku »Michigan States Herald« debelo tiskan oglas: »Višnjevi pipi. Mrs Emily Brown prosi, da jo še enkrat ugrabite. Pripravljena je opravljati vsako delo in bolj kot plače si želi dobrega ravnanja.«

burjamo radi tega. Veseli smo le, da imamo tako dobrega župnika in smo še bolj veseli, da ni obenem dekan, da ima za nas več časa. Pliberk je velika in težka župnija, da tudi še mladi in delavni g. župnik, kot je naš, vse delo težko zmore. Dekan pa mora biti za vse fare. Nam pa je všeč tak župnik, ki gre med ljudi, v vse vasi in hiše, k našim bolnikom. Večkrat se čutimo iz vasi zunaj Pliberka zapuščene. Naš novi g. župnik je že pokazal mnogo dobre volje in bomo veseli, če bo čim bolj naš in imel čim več časa za nas.

»Naš tednik« je poročal tudi o ropu monštrance v šmarješki cerkvi. Kolikor pa vemo, še vedno ni rop povsem pojasnjen. Tisti fant je priznal, potem zopet tajil, dajal napačne podatke. Najbrž pa so rop le izvršili tovrstni fantje ali otroci, kajti en kos monštrance so že odkrili in izkopali blizu pokopališča šmarješke cerkve. Upamo, da bo pliberška žendarmarija, ki z vso vnemo vodi preiskavo, prišla tej čudni zadevi do dna.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 12. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 13. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Visoko vrh planin stojim ... 17.55 Za našo vas. — TOREK, 14. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Andrej Blumauer in njegov ansambel. — SREDA, 15. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 16. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Ura pesmi. — PETEK, 17. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Domače pesmi in alpski ritmi. — SOBOTA, 18. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.15 Za delopust.

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVb = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

PLIBERK

Sobota in nedelja, dne 11. in 12. VII.: Heimweh ... dort wo die Blumen blühen (III). Torek, dne 14. VII.: Das Schwert der Musketiere (III).

ŠT. JAKOB V ROŽU

Sobota, dne 11. VII.: Zu Befehl, Frau Feldwebel! (IVa). Nedelja, dne 12. VII.: Nachts im grünen Kakadu (IV). Torek, dne 14. VII.: Ohne dich wird es Nacht (IV). Četrtek, dne 16. VII.: Der Mann aus Laramie (IV).

BISTRICA V ROŽU

Sobota, dne 11. VII.: Der Herr der Inseln (IVa). Nedelja, dne 12. VII.: ...und abends in die Scala (III). Sreda, dne 15. VII.: Duell im Sattel (III).

BOROVLEJE

Sobota, dne 11. VII.: Nachtschwester Ingeborg (IVa). Nedelja, dne 12. VII.: Rivalen der Manege (III). Torek, dne 14. VII.: Geheimagent in Wild-West (IVb). Četrtek, dne 16. VII.: Die Nächte der Ca-biria (IV**).

PABERKI

Nesreča Nemčije je bila vselej in je še danes, da je ondi prav toliko poštenih in spoštovanja vrednih mož kot kjerkoli drugod, pač pa imajo ti manj vpliva na javno življenje kot v kateri koli civilizirani deželi na svetu.

Sarah Gainham v »Spectatorju«.

Kdor se zadnji smeji, se najbolj smeji. V atomski vojni bodo to mravlje, kajti one prenesejo 12-krat močnejše žarčenje kot človek.

Dr. R. H. Skaife, biolog.

KRATKE VESTI

3 mrtve je zahteval požar, ki je pred kratkim izbruhnil v enem izmed najbolj luksuznih hotelov, »Ambasciatori« na slo-viti mednarodni ulici Via Veneto v Rimu, nasproti ameriškega veleposlaništva. Požar je nastal malo po polnoči in je zajel gornja nadstropja, kjer je stanovala služinčad. Štiri uslužbenke je ogenj presenetil v spanju, zato so v razburjenju skočile skozi okno 8. nadstropja na tla. Tri so bile takoj mrtve, četrta pa v bolnici niha med življenjem in smrtjo. Hotel je bil poln gostov, ki so se pa vsi rešili. Mnogi so v naglici zbežali iz hotela taki, kot so bili. Okoli gorečega poslopja je bilo videti razkuštrane ženske in moške v pidžamah in nočnih srajcah. Škodo cenijo na milijone, čeprav je požarni obrambi z veliko spretnostjo in naglico uspelo, požar omejiti in proti jutru zadušiti.

Predor skozi prelaz sv. Bernarda v Alpah, preko katerega so skozi dva tisoč let šle čete največjih vojskovodij, pa tudi trume pobožnih romarjev, so sedaj začeli vrtati tudi s švicarske strani, dočim so z italijanske strani dela že precej časa v teku. Tako bo prelaz, preko katerega je pred 2000 leti Hanibal vodil slone in vojščake proti Rimu, kasneje pa Napoleon svoje grenadirje v Italijo, moč kmalu lagodno prekoračiti tudi pozimi, ko je bil neprehoden.

Z bencinom sta polila očeta in mater v spanju 15-letna hčerka in dvanajsetletni sin ter zažgala postelji. Zgodilo se je to v kraju Jackson (USA). Starša sta utrpela težke opekline. Po aretaciji sta oba mladoletna zlikovca izjavila, da sta hotela »spraviti stran« starše, ker so bili prestrogi.

Denar ne smrdi ...

Minuli teden je izraelski ministrski predsednik Ben Gurion podal ostavko svoje vlade pod pritiskom javnega razburjenja, ki je nastalo potem, ko se je razvedelo, da je njegova vlada sklenila veliko pogodbo za dobavo izraelskega streliva zapadnonemški vojski. Ogorčeni vkliki: »Sedaj bomo pa dobavljali orožje našim lastnim morilcem!« so starega in prebrisanega Ben Guriona prisilili končno, po ogorčenih debatah v parlamentu, da odstopi. Nič mu ni pomagalo, da je objavil podatke, po katerih so vse v vladni koaliciji udeležene stranke potrdile to kupčijo in, da je tudi nanjo pristal parlamentarni odbor za zunanje zadeve, ki se je postavil na staro trgovsko načelo: kupčija je kupčija, važen je dobiček, ne pa kupec. Ben Gurion je svoj korak odločno branil, zavzel se je celo za Nemce in trdil, da so se poboljšali. Po udaril je, da je Zapadna Nemčija v povojnem času z velikanskimi dobavami na račun reparacij bistveno pripomogla, da se je Izrael mogel gospodarsko obdržati in utrditi. Brez dvoma ima Ben Gurion razumsko prav, toda vse reparacije niso mogle vrniti življenja 6 milijonov Židom, ki so jih Nemci sežgali ali drugače uničili med zadnjo vojno. Po drugi strani pa je treba reči še naslednje: Prav je, da so se Nemci z reparacijami Židom vsaj deloma oddolžili za materialno škodo, ki so jim jo prizadeli, vendar bi bilo treba, da bi prav tako povrnili škodo drugim, posebno slovanskim narodom. Tega se pa tako v Bonnu kot v Pankowu krčevito branijo, ker ti narodi nimajo tako mogočne, ves svet obsegajoče organizacije kot Židje. Pred nekaj tedni je na povabilo neke zasebne ameriške dobrodelne organizacije prispela v Združene države skupina Poljakinj, ki jih imenujejo »poskusne zajčke«. Med minulo vojno so bile zaprte v nemškem koncentracijskem taborišču Ravensbrück, kjer so nemški »znanstveniki« na njih izvajali »znanstvene« poskuse, zaradi katerih so strašno trpele in ostale pohabljenе za vse življenje. Za te žrtve pa Nemci nimajo denarja.

Trgovska hiša kvalitetnega blaga

LODRON

Zaveše, preproge, tekači, prešite odeje, žimnice, posteljno perilo, ležalni stoli, talne obloge, posteljno perje.

Villach - Beljak, Lederergasse 12

VELIKA IZBIRA

GOTOVE BLUZE,
BLAGO ZA LETNO OBLEKO
PERILO IN NOGAVICE

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

Radlmayer pomaga varčevati!

Theresienthalertkanina pri

RADLMAYER

BELJAK - VILLACH